

СЛОВО ПРОСВІТИ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

37 (414), 13—19 вересня 2007

ЄДИНА ДЕРЖАВА — ОДНА ДЕРЖАВНА МОВА!

Заява

Центрального правління
Всеукраїнського товариства
“Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка

Правляча Партія регіонів, не виконавши своїх зобов'язань про “покращення життя вже сьогодні”, вдалася до випробуваних передвиборних маніпуляцій свідомістю зденаціоналізованих виборців з півдня та сходу України — для мобілізації власного електорату та дестабілізації державного курсу, утвердженого Основним Законом. 5 вересня на прес-конференції в Києві голова виборчого штабу ПР Борис Колесников повідомив про підготовку всеукраїнського референдуму з трьох питань: “Чи погоджуєтесь Ви з тим, щоб українська і російська мова мали статус державної?”, “Чи погоджуєтесь Ви, щоб голови обласних і районних держадміністрацій обиралися прямим голосуванням?”, “Чи підтримуєте Ви нейтральний статус України?” Від 7 вересня на найбільших площах Києва, Харкова, Сімферополя, Полтави, Донецька, Одеси синьо-білі агітують громадян поставити свої підписи, аби через 60—75 днів провести відповідний референдум.

Очевидно, що антиукраїнські сили намагаються розіграти “мовну карту”, пошулерські обійшовши процедуру внесення відповідних законодавчих змін, чітко виписаних в Основному Законі. Адже для внесення змін у перший розділ Конституції необхідно, щоб 226 народних депутатів прийняли відповідний законопроект і подали його на розгляд до Конституційного Суду, після чого даний документ має бути повернуто в парламент і проголосовано 300-ми голосами. Тільки після такої процедури можна порушувати питання про всеукраїнський референдум.

Це не перша спроба антидержавних партій розколоти українське суспільство на російськомовне й україномовне: 14 грудня 1999 року Конституційний Суд України розтлумачив, що “положення частини першої статті 10 Конституції України, за яким “державною мовою в Україні є українська мова”, треба розуміти так, що українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також у публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом (частина п'ята статті 10 Конституції України)”.

Окрім того, у постанові КС України зазначено, що “рішення є обов'язковим до виконання на території України, остаточною і не може бути оскарженим”.

Отже, ініціативи Партії регіонів треба витрактувати як відверто антиконституційні, антидержавні. Ми звертаємося до Президента як гаранта Конституції, до Ради національної безпеки і оборони, Національної ради з питань культури та духовності з вимогою вжити всіх необхідних заходів для захисту держави, її цілісності та дати законну відсіч відкритій чи прихованій діяльності, спрямованій на мовний, культурний, духовний геноцид українського народу.

Звертаємо увагу на очевидні спроби Партії регіонів маніпулювати не лише свідомістю виборців, а й їхніми паспортними даними на позачергових виборах, що впливає із заяв їхнього виборчого штабу про те, що буде зібрано не менше як 9 мільйонів підписів. Невже саме на підставі цих вуличних голосів державну українську мову

фотоколаж О. Литвиненка

буде витіснено зі шкіл, ВНЗ, із судочинства та діловодства? Хіба південно-східні області України, які перебувають під впливом Партії регіонів, зречуться не лише української мови, а й українства? Підбурювання населення проти законів унітарної держави призведе до знищення в південно-східних областях українських шкіл, поодиноких українських газет, доруйнує українську культуру, бо російська мова в статусі державної переорієнтує значну частину людей на цінності сусідньої країни, а насаджений з допомогою “вільних виборів” регіоналізм в ролі голів обласних і районних адміністрацій донищать українські ВНЗ і школи, встановлюючи не державні, а свої, місцеві порядки. Не дивно, що вже нині в Донецьку, Луганську, Криму переслідують україномовних громадян.

Чільники Партії регіонів не можуть не усвідомлювати, що заявлене ними опитування фактично руйнує основи української державності, чинить психологічний тиск на український народ, нав'язує незалежній державі колоніальний шлях розвитку.

За просторікуваннями про права людини приховуються політичне інтриганство, українофобство, зверхність, цинічне глузування над українцями, відкрита агресія проти всього українського, що збереглося на півдні й сході України. Партія регіонів на решті відкрито демонструє антиукраїнське обличчя своєї ідеології: звинувачуючи патріотів України в русофобії, ксенофобії, бан-

дерівщині і т. ін., ця, підперта грошима та імперськими традиціями сила, для якої не існує нічого національного, отруює, руйнує будь-які здобутки нашої держави. Це за їхнього прикриття, благословення і фінансування оскверняють українські пам'ятники й могили, друкують антиукраїнські газети й українофобські книжки, руйнують громадські організації та національні рухи, встановлюють пам'ятники катам українського народу, створюють фронти громадських протистоянь, нищать культурні цінності — від пам'яток культури та історії до бібліотек та українських книгарень.

Не європейські стандарти, не самобутній національний розвиток несуть регіоналізм українському народу, а пониження його ролі до статусу національної меншини на власній землі, чого так прагнули царські сатрапи, а потім більшовицькі не-люди. Нинішнє захоплення Партією регіонів державного інформаційного простору загрожує національній безпеці України.

Український народ, скажи “Ні!” духовним мародерам з Партії регіонів! Люди, будьте пильні! Не дозволяйте колоніальним порядкам повернутися в Україну! Очищаймо нашу землю від антиукраїнських сил: кожен наш голос — могутня зброя. Пам'ятаймо про це завжди!

Центральне правління
ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка
10 вересня 2007 р., м. Київ

КОЗАК
З ВЕЛИКОГО ЛУГУ

7

АВТОРИТЕТНЕ
СЛОВО ЧИТАЧІВ

8-9

УКРАЇНСЬКА КНИГА
У ФЕОДОСІЇ

12

СПІВАЙ, МАРЕНИЧУ!

14

Добровільні пожертви

“На Кобзареву Церкву”:

МБФ “Українська Родина”

Р/р № 26045200145101

в Подільській філії АКБ “Київ”,

МФО 320401 ЗКПО 21709106

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 825 638 грн. 00 коп.

Володимир ВОЙТЕНКО,
професор

Останнім часом мені, як і всім, часто доводиться читати і слухати про стійку тенденцію до зростання економіки України на так званому макроекономічному рівні (кажучи спрощено, про зростання валового внутрішнього продукту, ВВП). А як у цих умовах почувається “мікроекономіка” — бюджети тих облікових одиниць, які Держкомстат називає домогосподарствами? Я склав табличку про природний рух української людності, виходячи з того, що демографічні показники найкраще характеризують самопочуття людей.

Табл. 1 можна назвати обнадійливою (але не більше).

Йдеться насамперед про те, що завдяки помітному зростанню народжуваності при певній стабілізації смертності пом'якшується зловійний феномен “слов'янського хреста” (коли народжуваність систематично зменшується, а смертність зростає, як це було зовсім недавно). Варто звернути увагу на певні особливості двох останніх років. 2005-го маємо негативне відхилення від досягнутого рівня (насамперед через стрибок смертності), а для 2006-го — відхилення позитивне (зросла народжуваність, смертність повернулася до попереднього рівня, а депопуляція вперше в новітній історії України була меншою за 300 тис.). Важко сказати, які саме чинники зумовили ці зигзаги і якими будуть підсумки 2007 року. Вочевидь, народження 90—100 немовлят щодня, на яке спромоглися українські жінки 2006-го року порівняно з 2005-м, не в останню чергу пов'язане з тими виплатами породілцям, які Президент пообіцяв на Майдані. Загалом репродуктивну поведінку родини визначають два стратегічні чинники: перший дуже конкретний (житлові умови), другий дещо абстрактний (оцінка батьками довгострокової перспективи для себе і для майбутньої дитини). Соціально-економічні прогнози — справа непроста і для родини, і для країни. Якщо йдеться про макроекономіку, маємо довіряти фахівцям. Послухати п. Азарова, то помаранчеві все понівечили, реприватизацією налякали потенційних інвесторів, “підписалися” на дорогий газ і не вміють тримати в тонусі місцевих начальників. Послухати п. Пинзеніка, то “донецькі” підняли комунальні тарифи, спровокували високу інфляцію та зростання цін, без жодної потреби збільшили державний борг, спровокували від'ємне торговельне сальдо (перевищення імпорту над експортом) і не без зиску для себе крутять розрахунками з ПДВ, як циган сонцем. Підозрюючи, що кажуть правду і п. Азаров, і п. Пинзенік, а економіка

БАЗА І НАДБУДОВА

Таблиця 1. Природний рух населення України в ХХІ ст. (тис. осіб)

Рік	Кількість народжених	Кількість померлих	Депопуляція (вимирання)
2001	376,5	745,9	- 369,5
2002	390,7	754,9	-364,2
2003	408,6	765,4	-356,8
2004	427,3	761,3	-334,0
2005	426,1	782,0	-355,9
2006	460,4	758,1	-297,7
Всього:	2 489,6	4 567,7	-2 078,1

працює в непрогнозованому режимі, повернімося до жорстких демографічних реалій: смертність... По-перше, нічого радикального за останні роки не трапилося (а 2006 р. померло навіть більше, ніж 2001). По-друге, не літні люди, а насамперед контингент працездатного віку визначає невтішну ситуацію. По-третє, прискоренням темпом вимирають чоловіки; молоді вдови стають типовими фігурами демографічного сьогодення. Ось які реалії: смертність чоловіків працездатного віку перевищує смертність жінок від злостісних новоутворень в 1,74 раза, від хвороб органів травлення — в 3,13 раза, від хвороб системи кровообігу (насамперед інсультів та інфарктів) — в 4,25 раза, від нещасних випадків, травм і отруєнь — в 5,56 раза, від хвороб органів дихання — в 5,69 раза. Наукова термінологія загалом не передбачає емоційних висловів, але це справжній жах. Не маємо дивуватися тому, що при сьогодиншій низькій тривалості життя для обох статей чоловіки не доживають до злиденного жіночого рівня 11 років. І саме на молодий та середній вік припадає найбільша частка їх демографічних утрат.

КЛОПОТИ “ЗРІЛОГО СОЦІАЛІЗМУ”

Чи пам'ятаєте, пані та панове, кінець сімдесятих років минулого століття? Якщо сьогодні вам під п'ятдесят і більше, то, можливо, ще не забули, як починався “застій”; як СРСР хизувався космічними звершеннями; як з усіх магнітофонів співав Висоцький; як розквітало київське “Динамо”; як СРСР готувався до Олімпійських ігор у Москві; як УРСР отримала нову Конституцію, єдиною вадою якої була її абсолютна нежитковість. У нотатнику, датованому 1978 р., я знайшов таку собі коломийку: “Ух, ты! Их ты! Под райкомом пихты. Там, где был философ Фихте, по-бываеш фиг ты”. Пам'ятаєте?

1978—1979 років максимальну для УРСР середню тривалість життя чоловіки мали на Львівщині (67,05 року), а мінімальну — в Херсонській обл. (62,9 року); в жінок відповідні показники припадали на Тернопільщину (74,88 року) і Закарпаття (71,32 року). Це — на тлі досягнень тогочасного світу — скромні здобутки; особливо несприятливою характеристикою демографічної ситуації була велика різниця серед статей: у багатьох регіонах чоловіки не доживали до середньої тривалості життя жінок понад 10 років (Вінниччина, Запорізька, Кіровоградська, Луганська і Херсонська області, Крим), і в жодному регіоні їхнє відставання від жінок не було меншим за 6 років. Отже, надсмертність чоловічої частки популяції (яку віддзеркалює СТЖ) є демографічною проблемою для нас дуже давно.

Спираючись на ці показники, можна виділити дві групи регіонів, “кращих” і “гірших” стосовно СТЖ (та її різниці між чоловіками і жінками). Такий поділ умовний, але — як побачимо далі — не позбавлений сенсу. Отже, до першої групи зарахуємо шість регіонів з такими показниками (перше число — тривалість життя чоловіків, друге — їхнє відставання від жінок): області Волинська (66,4; 8,5), Івано-Франківська (66,7; 6,1), Львівська (67,1; 7,6), Тернопільська (66,5; 8,4), Чернівецька (66,3; 7,7) і м. Київ (66,8; 6,3). Другу групу складають дев'ять регіонів: АР Крим (64,0; 10,1), області Дніпропетровська (64,8; 9,1), Донецька (64,3; 9,6), Запорізька (64,4; 10,3), Кіровоградська (63,7; 10,9), Луганська (64,2; 10,4), Миколаївська (63,6; 9,7), Одеська (63,5; 8,5) і Херсонська (62,9; 10,6). Таким чином, СТЖ чоловіків у двох групах у середньому дорівнює 66,6 і 63,9 року, а їхнє “недоживання” до рівня жінок у середньому — 7,4 і 9,9 року; за демографічними мірками це істотні відмінності.

“Сьогодні столиця під проводом нового мера і його соратників по краплі втрачає атрибути українського першородства”.

НАГАДАЮ: йдеться про демографічні показники тридцятирічної давнини. Яка сьогоднішня позиція регіонів України в тій системі координат, яку ми визначили за станом справ у колишній Українській РСР?

ДЕМОГРАФІЧНА ВІДРИЖКА

Україна перебуває в стадії соціальної та економічної трансформації; цей процес не завершено, але значні зміни (в кращий і в гірший бік) уже відбулися, то чи можна чекати, що сьогоднішнє “нове” є лише добре чи погано замасковане “старе”?

Цей фрагмент насичений числовим матеріалом, але прошу шановних читачів принаймні по одній хвилині приділити кожній таблиці: вони того варті.

Таблиця 2 засвідчує, що найзагальніші, стратегічні показники природного руху населення в двох групах відрізняються: народжуваність вища в першій, смертність більша в другій групі, а різниця між ними (депопуляція, вимирання), акумулюючи обидві тенденції, помітно відрізняється на користь Заходу (разом із столицею) проти Півдня і Сходу: в середньому регіон першої групи на 1000 населення втратив за рік 2,3 людських одиниці, а регіон другої групи — втричі більше — 7,3 людських одиниці.

Коли йдеться про причини смерті, найбільшою є різниця щодо тих, які зумовлюють, по-перше, найбільші втрати серед чоловіків, і, по-друге, на які припадає найбільша частка смертей у молодому і зрілому віці (табл. 3). Особливо демонстративно це виявляється щодо зовнішніх причин смерті: в середньому 98 таких смертей (на 100 тис.) у кожному регіоні першої групи і майже вдвічі більше — 173 випадки — в регіоні другої. В сумі три наведених причини смерті в середньому забирають у кожному регіоні першої групи за рік 291 людину, а в другій групі — 435 людей (на 100 тис.); різниця в 1,5 раза, власне, й ілюструє чоловічу сутність демографічної катастрофи Сходу та Півдня України. Зауважу, що сприятливіша ситуація щодо жіноцтва не свідчить про щось вагомее: “трохи краще”, за нашими внутрішніми оцінками, але “дуже погано” в міжнародному вимірі.

Отже, виділивши дві референтні (дослідницькі, інформативні) групи регіонів за показниками майже тридцятирічної давнини, бачимо, що й сьогодні (nach wie vor, кажуть німці, “після — як пе-

ред”) вони виразно зберігають колишні демографічні характеристики. Вочевидь, мало змінилися ті життєві реалії, які визначають долю індивіда й популяції стосовно таких — по-біблійному простих — подій, якими є народження, немчі і смерть. Про що йдеться? Насамперед спадає на думку промислова база Дніпропетровщини, Донеччини, Запорізької і Луганської областей — шахта, домна і мартен, а це важке, екологічно шкідливе і просто небезпечне для життя виробництво. Але ж в Одесі не рубають антрацити і не плавлять руду, а Крим — “всесоюзная здравница”, море і виноград. Що їх єднає із зонами важкої індустрії і до чого тут херсонські кавуни? “Бытие определяет сознание”, — вчили нас на кафедрах марксизму, але це не єдина точка зору на предмет: “Спочатку було Слово”, а всілякі дії розпочиналися узгоджено з ним. Курортний Крим і закопчений Донбас — попри різницю економічних засад свого буття — “слова” плекають російські, тексти (вустами своїх політиків) виглошують антиукраїнські і голосують знаєте за кого. Львів і Київ (також всупереч багатьом розбіжностям історичної долі та щоденної “матерії”) входять до нашої команди. Щоправда, сьогодні столиця під проводом нового мера і його соратників по краплі втрачає атрибути українського першородства, але будемо сподіватися, що скоро це минеться.

СОЦІАЛЬНА ПСИХОПАТОЛОГІЯ

1978 року мені пощастило прорватися крізь піхти біля райкому та одержати санкцію на туристський круїз по Дунаю — разом з відвіданням ідеологічно сумнівної на той час Югославії. У Белграді збився з ліку, спробувавши порадити кількість різновидів ковбаси в магазині й до продуктової теми більше не повертався, а Сараєво, Загреб, Спліт і Дубровник лишаються найкращими спогадами про те, що довелося побачити в житті. Була, правда, одна обставина, яка раз по раз псувала туристський настрій — сотня співвітчизників. В автобусі до хрипоти співали “Подмосковные вечера” й обов'язково запізнаювалися після рейдів по промтоварних “точках”. У готелі лягалися за кращі-гірші номери, перепродували одне одному свіжі ковбаси і безперервно говорили про те, скільки в кого ще лишилося з нещасної суми, яку держава виділила на “шопінг”. А на теплохо-

Таблиця 2. Народжуваність, смертність і природний приріст (депопуляція) у двох референтних групах регіонів (на 1 000 наявного населення), 2006 рік

	Народжуваність	Смертність	Депопуляція
Волинська	13,2	15,0	-1,8
Івано-Франківська	11,4	13,3	-1,9
Львівська	10,6	13,5	-2,9
Тернопільська	10,5	14,9	-4,4
Чернівецька	11,2	13,5	-2,3
м. Київ	10,4	11,1	-0,7
АР Крим	10,1	15,4	-5,3
Дніпропетровська	9,8	17,3	-7,5
Донецька	8,5	17,7	-9,2
Запорізька	9,3	16,5	-7,2
Кіровоградська	9,2	18,0	-8,8
Луганська	8,3	17,8	-9,5
Миколаївська	9,7	15,9	-6,2
Одеська	10,5	16,3	-5,8
Херсонська	10,2	15,9	-5,7

Таблиця 3. Смертність від деяких причин (на 100 тис. наявного населення) у двох референтних групах регіонів, 2005 рік

	Зовнішні причини	Новоутворення	Інфекції та паразитарні хвороби	Разом
Волинська	120	151	35	306
Івано-Франківська	89	165	23	277
Львівська	95	157	25	277
Тернопільська	86	176	18	280
Чернівецька	104	188	21	313
м. Київ	95	177	20	292
АР Крим	170	190	45	405
Дніпропетровська	168	210	51	429
Донецька	170	224	56	450
Запорізька	158	238	35	431
Кіровоградська	199	223	41	463
Луганська	171	208	39	418
Миколаївська	166	185	59	410
Одеська	180	211	73	464
Херсонська	178	204	58	440

Фото Олександра Литвиненка

ді був *помпопас* (помощник капітана по пасажирам), якому смертельно набридли ті, ким мав опікуватися, але щось таке розважальне мусив ушкварити щодня. І так дійшло до дійства, яке сьогодні назвали б презентацією: люди розповідали про свої міста і регіони. Це було свято добровільного лицемірства, говорили, наче читали з “Блокнота агітатора”; напам’ять називали якісь показники зростання і перевиконання. Мені “довірили” Київ, я розповів про Інститут геронтології й про реальність-нереальність безсмертя — слухали, а далі знову тривала розмова про п’ятирічку. Після всього до мене підійшла симпатична дама й ображено сказала, що “у нас в Кадиевке, между прочим, есть женщина, которой 137 лет” (чи 147, не пам’ятаю). Я обережно засумнівався і почув слова (а головне — інтонацію), про які не раз згадував 2004-го і 2006-го, спостерігаючи біло-сині анти-Майдани: “Донбасс, между прочим, это Донбасс” — типове для “совка” (де б він не жив) поєднання пролетарського гонору і пролетарської меншовартості. З 1978-го у сьогоднішній Схід і Південь прийшли не лише з шахтами і домнами, а й із ментальністю “совка”. Вони прагнуть не “російського” а насамперед “радянського”; частково ці категорії збігаються, але жодна російсько-шовіністична чи російсько-культурницька партія не мала й не матиме такого електорального успіху, як “регіонали”, яких фінансують і якими керують ті, що мають реальну силу: вознести, знищити, перекупити всіх бразильських футболістів і половину київських новобудов на гроші, синтезовані з духу і плоти своїх симпатиків. Схід і Південь прискорено (порівняно з іншими регіонами країни) втрачають лю-

дей найактивнішого й найпрацевдатнішого ґатунку — молодих чоловіків — і що? “Мы за ценой не постоим...” Регіональних скоробатків “совки” люблять, бо кожен раб мріє не про свободу, а про те, як стати рабовласником. Пан В. Янукович у кадрах своєї реклами виступає в амплу пана А. Шварценеггера в фільмі “Термінатор” і вже навіть не боїться сирих яєць... Лідер комуністів (за яких ще недавно стійко голосували Південь і Схід) не має жодної реальної сили (в матеріально-фізичному розумінні), відтак його електорат обмілів і замулився до критичної межі. І чого б це? У супряз до Маркса й Леніна нинішні комуністи записали й Христа, до того ж у молитовній редакції Московського патріархату, а віз загруз, коні попадали, над ЦК КПУ кружляє воронка. Соціально-психологія — штука майже містична. Ще раз нагадавши, що референтні групи регіонів сформовано за дуже давніми показниками, за реаліями тієї епохи, коли світ ще не знав нещастя, яким є ВІЛ і СНІД, скажу: сьогодні лише Донецька, Дніпропетровська й Одеська області дають половину всіх випадків цієї патології в Україні. Отже, МЕНТАЛЬНО людність цих регіонів уже **тоді** була готова до пияцтва, розпусти й наркоманії, на тлі яких “квітує” вірус імунodefіциту **сьогодні**. Однею з передумов психологічної маргінальності стала втрата національної ідентичності: тамтешні українці вже не зовсім українці, як тамтешні росіяни — не зовсім росіяни. Суржик — не лише говірка, а й ознака певного світобачення, в якому насправді немає місця ні для Шевченка, ні для Пушкіна. Прізвисьце одного з нардепів-“регіоналів” спонукало взяти до рук словник Даля, і ось що там прочитає: “**Болдырь** — животное, происшедшее

от смеси двух видов или пород; ублюдок, тумак, выродок” (т. 1, стор. 110). Зрозуміло, що *безнаціональність* — не біологічне, а психологічне явище (як зрозуміло і те, що маємо її з’яви не лише на Сході й Півдні). Сьогодні “совковий” електорат відчуває свою політичну перевагу. По-перше, тому, що Янукович — не ставши президентом — узяв реванш, очоливши Кабмін (тоді як Ющенко пустив між пальцями все, що міг, і лише потому згадав про свою посаду). По-друге, “совковий” голосувальник достеменно знає, чого йому хочеться найбільше. А хочеться того, що вже було: “крутого” вождя. І не обов’язково такого фігурного, як Янукович; може бути миршавенький, як Сталін, головне — щоб боялися... одним словом, потрібен “пахан”.

Лідерів сьогodнішньої опозиції трохи забагато, а їхні політичні позиції занадто розмаїті. Турбує схильність деяких із них до лівенької риторики (яка в усіх регіонах знаходить своїх шанувальників). Історичний досвід свідчить, що це небезпечна зброя навіть для тих, хто тримає її в руках. Відомо, що Муссоліні свого часу вважали одним із найбільш освічених та модерних італійських політиків. Після того, як почав загравати зі “стихийно лівим” від недоїдання електоратом, швиденько деградував, одягнув “своїх” в однакові чорні сорочки і, виходячи перед ними на сцену, по-дитячому тішився власною величчю. Дивує, що на таку дешевизну купилося багато інтелігентів. Приклад — Зигмунд Фрейд, який презентував (зі зворушливою посвятою) зловісному дуче свою першу і кращу книжку. Існує межа між розумною соціальною політикою і лівим політиканством, і вона не така тонка, щоб звабити *мислячого* виборця.

Оксана КАРПЕНКО

...Закінчилось літо, спека, хочеться на море або принаймні насолоджуватися в затінку чимось прохолодним, а ще досхочу наїстися фруктів... Смачних, соковитих... Повертаючись з роботи, біля метро побачила невеличкий імпрізований ринок. Бабці торгували фруктами. Люди підходили, прицінювались, купували. Спокислась і я. Побачивши бабцю, яка торгувала персиками, вирішила, аби притамувати бажання, придбати хоча б два. Вдома ретельно вимила фрукти. Майнула думка одразу все не з’їдати, обмежилась половинкою. Прокинувшись уранці, відчула слабкість. Та все ж поїхала на роботу. Стан погіршувався, повернувшись додому з температурою та

НЕБЕЗПЕЧНИЙ СЕЗОН

всіма ознаками шлунково-кишкового розладу, тримаючись за стіни, дісталась телефона та набрала 03. Лікарі приїхали досить швидко, оглянули мене та, встановивши попередній діагноз “кишкова інфекція”, привезли до інфекційної лікарні... У подібних випадках лікарі радять пити більше рідини, щоб запобігти зневодненню організму, та вживати абсорбенти. Не слід вживати імодіум, бо цей препарат затримує рідину в організмі, тим самим залишає в ньому інфекцію. Та все ж краще звернутись по допомогу до лікарні. У лікарні потрібно зробити аналізи, щоб виявити

збудника хвороби. Це прискорить встановлення точного діагнозу та допоможе лікареві призначити курс лікування. На щастя, у мене не виявили ніякої кишкової інфекції. Тож досить швидко виписали додому з покращанням стану здоров’я. На запитання, від чого ж у мене виник шлунково-кишковий розлад, лікар пояснила, що в спеку таке трапляється з людьми, організм яких слабкий після нещодавно перенесеної хвороби або якщо є хронічні захворювання. Тож небезпечний сезон триває... Будьмо пильними, не купуйте продукти на стихійних ринках.

ЖИТТЄВІ ГОЛГОФА І РАЙ МАТЕРІ ТЕРЕЗИ

5 вересня минає десятиріччя з дня смерті однієї з найсвятіших людей ХХ століття — матері Терези. Люди-на з великої літери стала цілою епохою місіонерства та благодійності у світі. Її щоденники, її діяння, її послідовники розкривають нам істину, якою жила мати Тереза...

Каріна ВОСТРЯКОВА

Один священик, перебуваючи в Індії 1978 року, запитав у матері Терези: “Як це можливо, що Ви за такий короткий час започаткували понад 170 місій у світі?” — Я? — зі здивуванням відповіла вона. — *Це не я, це Божа рука і любов творили чудеса. А ми з сестрами тут, у Калькутті, — тільки вбоге знаряддя у Його руках*”.

Агнес Боякшу народилася в албанській родині в Скоп’є (Македонія) 16 серпня 1910 року. Вже тоді, коли мала 12 років, мріяла стати монахиною. Як і сама дівчина, покликання її зростало з кожним днем. Вона й хвилини не вагалась, бо найбільшим щастям у житті вважала працю заради бідних. Сама не знала, звідки таке бажання, можливо, тому, що походила з бідної родини, яка жила в убогій місцевості.

І хоч Агнес навколо себе, зовсім поруч бачила нужду, та знала, що десь далеко є тисячі бідних людей, нехрещених, які не знають Бога. Отже, 1929 рік став вирішальним у її житті. Дівчина вирішила повністю присвятити своє життя Ісусові й найбільш нужденним. Через вісім років склала вічні обітничі, взявши ім’я Тереза.

Упродовж усього життя, як сама зізнавалась, не було жодної хвилини, щоб хоч на мить пожалувала про свій життєвий вибір. Навпаки, була переконана, що це Божа воля. Як винагороду за свою благодію й самовіддану працю отримувала відчуття постійного й тривалого щастя.

“Це сталося 1946 року: раптом почула голос, який сказав мені зректись усього й іти за Ним на вулиці міста та служити найбільшим з бідних. Я знала, що це була Його воля, проте мала чинити легально”. У цей час, уже змінивши ім’я на відоме нам Тереза, дівчина відчуває поклик до більш самозреченої праці — у притулках із хворими, голодними, подекуди й злочинцями. Тоді сестра пише листа Святішому Отцю папі Пію XII з проханням про своє звільнення з монастиря і про дозвіл почати нове суворіше життя. Майже одразу понтифік дає згоду.

“У школі, яку я згодом організувала, було спочатку лише п’ятеро дітей, та з часом їх стало п’ятсот. Я

знала, що коли б ця праця була тільки моєю, вона б зазмерла разом зі мною. Мене сповнювала впевненість, що це було Його діло, й тому воно житиме та принесе багато добрих плодів”.

Найбільшим бажанням сестри Терези було служити саме з любові до Бога. Вона прагнула дати вбогому те, що багатий дістає за гроші. *“1952 року ми відкрили будинок для тих, хто вмирає. Першою в ньому була жінка, яку я знайшла на вулиці. Її напівживе тіло майже до половини з’їли пацюки та мурахи. Наше головне завдання — показати вбогим, що їх не кинули напризволяще, що хтось турбується про них, що хтось їх любить, що вони, навіть за годину перед смертю, можуть відчувати людську та Божу любов”.*

Завдяки своїй праці з бідними мати Тереза увібрала в себе образ християнського милосердя ХХ століття. Міжнародна преса часто називає її “сучасною святою”. Мати Тереза — засновниця Ордену Місіонерів Милосердя. Датою його створення вважають 7 жовтня 1950 року, коли в Римі прийнято декрет про заснування Ордену, сестри якого дуже швидко відкрили свої будинки й притулки практично в усіх країнах світу, навіть у таких, як Ефіопія, Південний Йемен, країни СНД, зазвичай закритих для місіонерів. Сьогодні Орден Місіонерів Милосердя нараховує близько 5000 братів та сестер, що працюють у 370 будинках у цілому світі. Ї вони й у Києві, недалеко від автовокзалу, самовіддано годують, одягають та зіграють найбільш широким. Символічно, що настоятельку тут теж зовуть сестрою Терезою. Сестрам у Києві, до речі, допомагає й багато світських осіб. Недарма кажуть, що віддавати у сто разів приємніше, ніж отримувати.

“Слову Просвіти” вдалося поспілкуватися з небайдужими волонтерами у “сестер-калькуток”. Вікторія щотижня намагається прийти до сестер, незважаючи на щільний графік на двох роботах. Дівчина каже, що серце тремтить, коли годують бідного чи віддаєш тепле пальто на зиму знедоленому. Адже “цим людям дуже важко розтопити серце життєвих страждань, проте коли вже це вдалося, то найбільшої щирості не відчуєш у житті”, — каже дівчина.

Благодійна діяльність матері Терези заслужила на повагу цілого світу, про що свідчать міжнародні нагороди, передусім Нобелівська премія миру, яку вручили сестрі Терезі 17 жовтня 1979 року. Проте, незважаючи на величезну популярність, мати Тереза завжди залишалася людиною покірною, смиренною перед Богом, людиною повного самозречення і молитви. До останніх годин мати Тереза брала активну участь у діяльності Ордену, не полишаючи своєї повсякденної праці зі знедоленими й найбільш бідними. Вона померла 5 вересня 1997 року в Калькутті, у серці Індії...

“У нашу добу винайшли ліки від прокази, від туберкульозу. Ми маємо ліки від усякої недуги, але недугу самотності та відкинення можна вилікувати тільки любов’ю та добротою”.
Мати Тереза

У СЕМИ НАЧАЛЬНИКІВ ДІТИ...

Світлана ОРЕЛ,
Кіровоградська область

Два роки тому у Малій Помічній почала руйнуватися не якась там “бабуся” з позаминулого століття — типова школа, зведена в кінці 60-х. За таким проектом тільки в Новоукраїнському районі збудовано ще п’ять шкіл, але, мабуть, саме на Малопомічній далися взнаки всі “принади” радянського будівництва. Першого року взяли за її реконструкцію досить дружно: небагатий районний бюджет виділив близько 30 тисяч гривень, обласний — півмільйона, де-що додала держава: 2005 року освоїли мільйон триста тисяч гривень. Але ж проектно-кошторисна вартість робіт — чотири з половиною мільйони. Багато хто вважає, що нині селу з його від’ємною демографічною ситуацією вже не потрібна така велика школа, але, очевидно, вирішили, що будувати нову обійдеться не дешевше, та й у проєкті закладено певні скорочення (ідальня, наприклад, раніше була окремим приміщенням, тепер — у самій школі).

Торік темп робіт суттєво уповільнився, та й цього року освоєно тільки 736 тисяч гривень. Зате міністр освіти Станіслав Ніколаєнко, який досить часто буває в нашій області, перевідуючи родину, не проминає нагоди оголосити (а перед виборами це не тільки приємно, а й вигідно), як багато він робить для відновлення Малопомічній школи. Стараннями міністра до кінця року нібито має на діджити два з половиною мільйони державних коштів (вони дали б змогу на 80 відсотків виконати роботу), але гучні обіцянки звучать уже давно, а коли будуть гроші — невідомо. Голова райдержадміністрації Олександр Дерій та голова райради Валерій Савенко часто їздять до Києва, але й такий антиєвропейський процес вибивання ефекту не дає.

Станіслав Ніколаєнко звинувачує

Напередодні нового навчального року здивувало і стривожило повідомлення, що з’явилося у місцевих ЗМІ з подачі головного управління МНС в області: внаслідок того, що ремонт Малопомічній школи затягнувся, триває дальше руйнування будівлі. Як повідомляють представники МНС, завалилася зовнішня несуча стіна, конструкції, що огорожують навчальний клас, частина актового залу. Загалом зруйновано 15 відсотків загальної площі школи.

Земляки пам’ятають: епопея з Малопомічній школою Новоукраїнського району триває вже два роки. Цього річного серпня у дбайливих господарів вона, вже відремонтована, мала б готуватися до зустрічі школярів. Та, на жаль, і кінця-краю завершення цієї історії не видно.

чуже у вайлуватості та неперворотності місцевої влади, йому ж виторить Микола Садовий (кіровоградець, народний депутат п’ятого скликання, член фракції Соцпартії), який на останній колегії управління освіти саме це назвав основною причиною затримки відновлювальних робіт багатостраждальної Малопомічній школи. Міністр освіти на серпневому засіданні прес-клубу, куди з’явився зі своїм черговим “палким привітом”, навіть уточнив: управління МНС в області не підготувало відповідного пакету документів, без якого Міністерство гроші не перерахує... МНС же повідомляє про подальше руйнування будівлі.

Дивну позицію займає й обласне управління освіти. Начальник управління Валентина Прилипко заборонила (!) своїм підлеглим коментувати для журналістів ситуацію з реконструкцією Малопомічній школи.

Але від того проблема, зрозуміло, не зникла. Діти, що мешкають на території Малопомічній школи та Малотимошівської сільських рад (школа обслуговувала всю цю територію), щоб долучитися до науки, знову мусять долати щодня 60 кілометрів туди й назад. Чомусь начальство різних рангів не хоче зрозуміти, як це не просто, інакше хоча б черговість робіт підпорядковували тому, щоб швидше завершити відновлення навчальних класів. Ні, почали будувати овочесховище.

— Без нього можна поки що обійтися, головне — відновити навчання, а потім поступово добудовуватимемо все інше, — з боєм і обуренням говорить заступник голови Новоукраїнської райдержадміністрації Володимир Шиптенко.

Хто ж керує цими роботами? Та ніби й управління капітального будівництва області, й управління освіти, принаймні ні директор школи (з точки зору здорового глузду саме він мав би впливати на цей процес), ні районне керівництво нічого вдіяти не можуть.

Ще одна проблема, про яку розповів Шиптенко, — перевезення школярів. У рамках програми “Шкільний автобус” Малопомічній школі отримала одну невелику машину, але її місткості в екстремальних умовах, в яких опинилася школа, не вистачає. Доводиться організовувати перевезення за рахунок і так не розкішного освітнього бюджету району. За словами Володимира Валентиновича, за рік на це витрачено 150 тисяч гривень. За ці гроші можна було б придбати ще один автобус, але за один раз районний бюджет таку суму надати не може. То чому б не виділити цій школі, яка опинилася в таких скрутних умовах, ще один автобус, аби не витрачати ті копійки, що призначені на освіту всього району? Уже пора навчитись розумно економити.

Але такі деталі чомусь не цікавлять профільного міністра. Занадто клопітно чи престижу малувато?

ДОЛІ ПРОСВІТЯНСЬКІ

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,
м. Ірпінь Київської обл.

Нещодавно в Харкові видано книжку Анатолія Гавриленка “Валківчани у спогадах, документах та інше”.

Автор розповідає про долі багатьох жителів міста Валки Харківської області, також про Харків і Харківщину, зокрема, й про “Просвіту” та просвітян.

Валківську “Просвіту” заснував 1920 року Дмитро Зюбан, який керував українським хором, за що й зазнав переслідувань.

Активним діячем “Просвіти” був Петро Андрієвський. За це його кинули в сталінські концтабори на 10 років. 1989-го його реабілітовано.

Валківський хор 1922 року наполовину розстріляно, наполовину розігнано. Дмитро Зюбан відновив хор 1925-го. Хористи на репетиції співали “Ще не вмерла Україна” та пісню “На чужині”, яка закінчувалася словами: “Брати, хай живе наша буйна вільна Україна”. Хор знову зазнав репресій.

Під час німецької окупації у Валках знову діяла “Просвіта”. А. Гавриленко цитує архівний документ мовою оригіналу: “Бунт-Лысенко М. Т. обвинялась в том, что проживая в г. Валки при немцах в апреле 1942 г., сблизилась с местными украинскими националистами Косенко, Каракота, Белецким Г. Я. (впоследствии ее муж арестован НКВД в 1944 г.), вошла в ОУН и проводила большую работу по линии организации “Просвита”, являясь секретарем ее, вовлекая в нее новых лиц, в том числе Тулицу А. М. — зам. бургомистра Валк. р. на, Чернуху В. А. — зав. отд. обеспечения райуправы, дважды выезжала в Харьков, где информировала руководителя ОУН Харьковской обл. Доленко о работе Валковской “Просвита”...”

Валківським борцям за свободу України вдалося уникнути гітлерівських пазурів, але вони потрапили 1946 року в лабеті емгебістів, які виявилися вправнішими за своїх гестапівських колег.

Після війни закатовано Івана Григоровича Харченка, який певний час керував Валківським хором.

А. Гавриленко пише і про подвиги української культури з міста Південний на Харківщині. Вони народилися в сім’ї начальника поліції Лохвицького повіту Полтавської губернії. Дослідник зауважує: “Дивним був цей начальник Лохвицької поліції Російської імперії тим, що виховав п’ятьох дітей — свідомих українців, четверо з яких були активними діячами “Просвіти”. Анатоль Гавриленко описує трагічну долю сестер Нельгівських: “Марію Павлівну — вчительку української мови, члена “Просвіти” з 1911 року — 1937-го відправили в мордовські сталінські концентраційні табори на десять років. До речі, коли чекісти ще в харківській в’язниці вибивали з неї “чистосердечное признание”, будучи, за словами залізного Фелікса, людь-

ми з “холодной головой, горячим сердцем и чистыми руками”, застосовували і такий садистський трюк: діти Марії Павлівни вишили на носовій хустинці слова: “Мамусю, ми тебе не забудемо!” — і передали її тюремникам для матері. Коли ж Марія Павлівна отримала хустиночку, то слова “не” не було, чекісти випорили його. На хустинці залишилось: “Мамусю, ми тебе забудемо!”

Серафима Павлівна Сапар-Нельгівська — активна діячка “Просвіти” в Києві. За це її в 1920-х роках розстріляли разом з чоловіком Сапарем. Двох їхніх осиротілих дітей узяла на виховання в свою родину третя сестра Лідія Павлівна.

Під час німецької окупації сестри Лідія Павлівна та Олександра Павлівна разом з іншими українськими інтелігентами створили осередок товариства “Просвіта” у Південному. Він діяв близько семи місяців, а потім його розігнали гітлерівці через відмову співпрацювати.

1943 року просвітянка Олександра Павлівна Нельгівська уникла концтаборів ГУЛАГу завдяки тому, що її син Павло Цареградський був офіцером Радянської армії і, крім того, підтримував дружні стосунки з комбригом полковником Івашиним. Проте Лідія Павлівна мусила викладати вже не українську мову і літературу, а російську.

А. Гавриленко згадує і про зрощення Харкова: “Мої тато і мама розповідали, що до 1932—1933 років район Харкова Велика Основа, де колись жив Григорій Квітка-Основ’яненко, був майже цілковито українським. Коли я 1936—1941 рр. навчався в школі № 54, що поруч із садком Основ’яненка, всі учні вільно розмовляли й українською, і російською. Коли ж 1945—47 років я вже навчався в ремісничому училищі № 14, мені “старшие братья” неодноразово били морду “за то, что ты не черт, а разговариваешь по-украински”.

Анатоль Гавриленко по батьківській лінії походить з козацького роду, а по материнській шість поколінь його предків були священиками. Працюючи старшим науковим співробітником у Харківському автомобільно-шляховому інституті, він заснував осередок “Просвіти”. На базі цього осередку в інституті було створено осередок Народного руху України, який теж очолював А. Д. Гавриленко. Крім того, він став отаманом інститутського козацького похідного куреня.

А. Гавриленко висвітлює діяльність цих українських організацій. Він також розповідає про своє спілкування з іноземними науковцями. Цікаво, що пан Анатоль настільки зацікавив професора Акселя Бохна з Данії українською культурою, що той навіть навчився грати на бандурі. Цей український музичний інструмент Анатоль Гавриленко подарував Акселю Бохну.

Анатоль Гавриленко разом зі своїм другом етнічним росіянином Всеволодом Васильєвим організації. Він також розповідає про своє спілкування з іноземними науковцями. Цікаво, що пан Анатоль настільки зацікавив професора Акселя Бохна з Данії українською культурою, що той навіть навчився грати на бандурі. Цей український музичний інструмент Анатоль Гавриленко подарував Акселю Бохну.

Книжка Анатолія Гавриленка “Валківчани у спогадах, документах та інше” містить багато ілюстрацій, її, безперечно, високо оцінять ті, хто вивчає історію Слобожанщини ХХ століття.

УКРАЇНА НАЗАВЖДИ!

Олександр ЧЕРНИШЕНКО,
голова Фастівської “Молодої Просвіти”

Саме так молодечому претензійно і широко звучить гасло одного із графіті-малюнків, які нещодавно з’явилися на фасадівських парканах. Цим та ще двома гаслами: “Ми любимо Фастів!” та “Життя — у спорті!” розпочався перший етап акції “Наше місто”, яку проводить громадська організація “Молода Просвіта” спільно з молодими фастівськими художниками.

Слід зазначити, що сприйняття молодіжного графіті-мистецтва у місті неоднозначне. Чимало людей, особливо старшого віку, негативно ставиться до малюнків, що з’являються на парканах та стінах міста. І нерідко цей негатив має під собою підґрунтя, оскільки доволі часто ці малюнки псують фасади будинків та спотворюють вигляд міста. Але щоб направити

енергію та талант молодих райтерів (так графіті-художники називають себе) у правильне русло, було започатковано цей мистецький захід.

Завдання акції, яка триватиме до кінця року, — створити тематичні смислові малюнки на фастівську, загальноукраїнську та молодіжну тематику. Мета, яку ставлять перед собою її організатори, — виховання у молодого покоління національної свідомості, інтересу та любові до рідного краю та розкриття проблем, з якими стикається сучасна молодь. І хоча цільова група, на яку розраховано малюнки, — насамперед молоді люди, організатори переконані, що багатьом дорослим ці художні твори, намальовані в сучасному графіті-стилі, теж припадуть до смаку.

Перший етап акції профінансували частково самі члени “Молодої Просвіти”, допомогу надала фастівська організація Української народної партії, за що організатори висловлюють їй велику подяку. Слід також згадати про директора стадіону “Рефрижератор” пана Сергія Кравця-Кравченка, на території якого пройшов перший етап художньої акції, оскільки саме завдяки його підтримці і цілковитому розумінню ця акція відбулася.

Тож маємо надію, що акція матиме своє продовження завдяки фастівським меценатам, які не залишаться осторонь і допоможуть талановитій та творчій молоді у сміливих та оригінальних починаннях, а сам захід сприятиме популяризації молодіжного графіті-руху у Фастові.

У НОВОМИРГОРОДІ ПОСТАНЕ ЮНІЙ ШЕВЧЕНКО?

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

“Во времена самой нежной моей юности (мне было тогда 13 лет) я чумаковал тогда с покойником отцом. Выезжали мы из Гуляйполя. Я сидел на возе и смотрел не на Новомиргород, лежащий в долине над Тикичем, а на степь, лежащую за Тикичем. Смотрел и думал (а что я тогда думал, то разгадает только один Бог)”. Так згадує про своє раннє чумакування з батьком Тарас Шевченко у повісті “Наймичка”.

Новомиргородські просвітяни, яким дуже дорогий цей спогад поета, давно плекають мрію, аби постав у степовому Новомиргороді пам’ятник юному Шевченкові, такому, яким проїздив він колись на чумацькому возі околицями містечка. Ця мрія скоро може стати реальністю: Новомиргородська “Просвіта” через районну газету “Новомиргородщина”, редактор якої Володимир Пісковий — активний просвітянин, оголосила збір коштів на спорудження цього пам’ятника. Збір коштів здійснюється за тим же принципом, що й на Кобзареву церкву: у місцевому відділенні банку відкрито рахунок, на який стікаються кошти, а газета час від часу публікує прізвища жертводавців.

Новомиргородці сподіваються, що їхні земляки, яким небайдужа мала батьківщина, лауреати Шевченківської премії, науковці відгукнуться на цю ініціативу і докладуть свою частку до спорудження такого неординарного пам’ятника поету. Тим більше, що вже існують домовленості з кіровоградськими скульпторами, які готові виконати роботу.

Отож повідомляємо номер рахунка, на який можна надіслати кошти для спорудження пам’ятника юному Шевченкові в Новомиргороді:

№ 26207806663,
інд.код № 1423303418,
МФО 380805
Райффанзен Банк Аваль

Гнат БІЖИК,
м. Нова Каховка, Херсонська обл.
просвітянин

Доля розсіяла по всьому світу синів і дочок мого роду, який починався в селі Журавин над легендарною річкою Сян. Два дядьки мої жили й відійшли в кращий світ в Аргентині, живуть Біжики і в Англії, і в Америці. Мої племінники працюють і в с. Михайлівці (Херсонщина), і в м. Первомайську (Миколаївська область), і на Полтавщині. І ось ще несподіваний лист від мого земляка Станіслава Довгого. Його доля занесла до міста Арм’янська (Крим). Кому потрібно було розсіяти мешканців села Журавин по “просторах родини чудесной” та по всьому закордонню? Відомо, кому. “Імперії зла” (за Рейганом), “тюрмі народів” (за Ленінін) — Росії, яка й досі — центр “собрания земель” (необов’язково російських).

Гіркі й нестерпні спогади викликав цей лист. Подумав про День злуки 1919 року — свідчення прагнення українців жити в Самостійній Соборній державі. Не судилося. “Собиратели земель” не тільки не віддали Україні Україну, навіть згадка про незалежність закінчувалася каторгою. І нині, коли до України весь час пред’являють якісь необґрунтовані територіальні претензії,

ЯК ЛЮБИТИ УКРАЇНУ...

Надія ОНИЩЕНКО,
м. Ніжин

Свою згорьовану поточену душу Тарас Шевченко прагнув оселити на Дніпрових кручах. А чи заспокоїлася вона після смерті тут, у Каневі, де видно і чути, “як реве ревучий”?

Кілька років тому на науковій конференції у Сумах науковий працівник Національного заповідника “Тарасова гора” Раїса Танана розповідала про те, як у репресивні 30-ті роки ХХ століття енкаведисти приїздили в Канів, аби вилучити з фондів музею відгуки-враження розстріляних або засланих українців. Любов до Тараса Шевченка їм інкримінували як український буржуазний націоналізм. За патріотизм вони поплачували власним життям.

Неподалік могили Шевченка пам’ятний знак повідомляє про те, що тут 21 січня 1978 року спалив себе калушанин Олекса Гірник з “любов’ю до України і гніву до її гнобителів”.

Чи вміємо ми так любити Україну? Про це думалося біля Тараса, куди прибула ніжинська делегація в День Незалежності нашої держави.

Десять років тому 24 серпня вперше в день народження України в Каневі пом’янули Тараса “в сім’ї вольній новій”. Цього року Асоціація міст України, членом якої серед 527 великих міст і містечок є Ніжин, завершувала акцію “Обніміться, брати мої”. За рядком вірша Зої Ружин, голови Всеукраїнського об’єднання “Поступ жінок-мироносиць”, свята земля корінням української калини єднала Земляцтва українських областей, які привезли сюди колосся і короваї з зерна нового врожаю, а також землю з Вінниччини, Миколаївщини, Київщини, Полтавщини. Львів’яни переда-

ли в заповідник землю з садиби Степана Бандери і штаб-квартири Романа Шухевича, донеччани — з місць, пов’язаних із життям борців за волю України Василя Стуса й Олекси Тихого.

Уклонилося Кобзареві й Ніжинщина. Керівник народного фольклорного гурту “Червона калина” Раїса Пузирьова привезла землю від Спасо-Преображенської церкви, біля якої 17 травня 1861 року відспівували Тараса Шевченка останньою дорогою з Петербурга до Канева. Колектив приїждить сюди вже втретє поспіль і заповнює Дніпровський простір піснями на слова Тараса. Співаки і музиканти пригадують тут глядацьке велелюддя, яке дихало в унісон українським козацьким думам і жартам. Цього дня і “Червону калину”, і народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка Василя Нечепу, і бандуристку Ларису Дедюх слухали приїжджі з названих областей, які скуштували освяченого хліба і вручили грамоти Асоціації міст України, в тому числі і Раїсі Пузирьовій.

Ті, хто прибув сюди вперше, подолали сотні кілометрів спекотного шляху і 324 сходинки вго-

ру, не побачили масштабної музейної експозиції. З 2004 року музей ремонтують. За цей час змінилися чільники держави і керівництво заповідника, але ремонтні роботи відбуваються повільно. Невже лише через брак коштів?

Покладаючи вінок від Президента України Віктора Ющенка, керівник Головної служби гуманітарної політики та з питань збереження культурної спадщини Секретаріату Президента, народний артист України Олександр Биструшкін говорив про мрію Президента поставити дорогою від Успенської церкви до могили Тараса скульптури його літературних героїв. А поки що в державі є кошти лише на передвиборчу агітацію, на дорогі авто для чиновників, на кафе-бари і нічні клуби навіть у маленьких селах... І немає грошей на Шевченків заповідник. Як немає їх на музей Марії Заньковецької у Ніжині, у її єдиному в Україні меморіальному будинку...

То чи вміємо ми любити Україну за Тарасовим заповітом, викарбуваним на його могилі:

*“Любїть її... Во время люте,
В остатню тяжкую минуту
За неї Господа молїть”.*

ської монархії, життя селян 20—30 років ХХ століття й доводить історичні події до наших днів. Докопуються до глибини свого роду. Він і далі збирає матеріали.

Ірина Кляшторна розкриває історію багатьох сіл цього краю, ілюструє свою книжку цікавими фотографіями, складає словник бойківської говірки, підводить читача до запитання: кому потрібне було масове переселення? Вона повідомляє, що в селі Журавин зараз аж... одна польська садиба. Висновок запрошується сам: це був геноцид українського народу.

Анізія Стех із Канади серед інших матеріалів хоче зосередитися на знищенні українських храмів на цій території, показати жорстокі репресії проти священників нашої церкви і звертається до спонсорів, які допомогли б видати її книжки. Та чи знайдуться в нас такі?

Заглиблюючись у трагедію минулого нашого народу, підходимо до запитання: невже й надалі підтримуватимемо сили, які хочуть віддати нас під опіку тим, хто створював українцям трагічні умови життя? Це запитання й відповідь на нього особливо болючі тепер, перед виборами.

ОДЯГАЙМО ВИШИВАНКИ

Теофанія КАЛИТОВСЬКА,
м. Винники Львівської обл.
просвітянка

24 серпня 1991 року Верховна Рада УРСР проголосила Акт про незалежність України. Ми, наші батьки, діди і прадіди боролися, чекали і вірили, що настане час визволення, Україна розірве віковічні кайдани і стане вільною й незалежною державою.

Тож шануймо нашу мову, звичай, культуру і частіше одягаймо чудові українські вишиванки. Не цураймося рідної мови. Передаймо в спадок нашим дітям й онукам пошану і любов до української вишиванки.

Хай знає світ, хай знають наші друзі й недруги, що є українці в Україні, які зберігають традиційний одяг рідного народу, а разом з ним і його звичай, мову, культуру.

ЧОГО ЗАПЛАКАЛИ «КОЗАКИ»?

Станіслав ЗАХАРУК,
голова Тульчинського осередку
“Просвіти”, ветеран педагогічної
праці, м. Тульчин Вінницької обл.

Серед депутатів Верховної Ради України п’ятого скликання етнічних українців лише 39 %, решта, тобто 61 % — особи неукраїнської належності. І це тоді, коли в Україні проживає 70 % етнічних українців. Тому й захищає ота переважна більшість народних обранців не інтереси українського народу, а свої власні, тому й змушений був Президент своїми указами призупинити діяльність такого парламенту і призначити позачергові вибори.

І заплакала ота переважна більшість депутатів Верховної зради, чи то пак Ради, на чолі з її спікером Олександром Морозом. І посипались звинувачення на адресу Президента.

Віктор Андрійович, ставши главою держави, пробачив опонентам їхні гріхи. А “друзі народу” скористалися його потуранням. Так і утворилася ота парламентська більшість, “антикризова коаліція”. Всього за 8 місяців протирання штанів у Верховній Раді 59 народних обранців одержали безкоштовні квартири в столиці. Українська державна скарбниця витратила 30 мільйонів доларів.

Не можна забувати їм обіцяного на Майдані. Ті, що мали сидіти в тюрмах, як і раніше, ходять при високих чинах, а багато вже стали олігархами. Але чому чимало громадян продовжує вірити брехунам із тієї парламентської більшості? І це тоді, коли заробітна плата народного “слуги” становить в середньому не менше 15 тисяч гривень плюс компенсація, пов’язана з виконанням депутатських повноважень; відпустка триває 45 днів, їм виплачують допомогу в розмірі 30 тисяч гривень; передбачено безкоштовний проїзд у транспорті та безкоштовне медичне обслуговування тощо.

З усіх законів, де йдеться про пільги громадян, Закон про статус народного депутата виконується найретельніше. Тому й заплакали “козаки”-депутати, коли відчули, що доведеться залишити склепіння Верховної Ради, де вони співали Гімн України, в тексті якого є слова, що звучать, як клятва: “І покажем, що ми, браття, козацького роду!” Ой, не козацького роду ви, панове!

ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ У ФЕОДОСІЇ

Євген БІЛОУСОВ,
письменник

На засіданні “круглого столу” “Українська книга сьогодні і завтра” його учасники обговорили проблеми українського книгодрукування. Кожен висловив свою думку про наболіле.

Начальник управління культури Феодосійської міськвиконкому **Тамара СТЕБЛЮК**:

— Проведення Всеукраїнського книжкового фестивалю саме цього року на часі, бо 2007-й оголошено в Україні Роком української книги. Дехто може спитати, навіщо міськвиконком невеличкого курортного міста, яким є Феодосія, проводить цей захід? Здається, всі присутні чудово розуміють, що формування інтелектуального потенціалу держави, світогляду сучасного громадянина України, розвиток державної мови як складової процесу державотворення неможливі без сучасної української книги. Феодосія має багатотомові літературно-мистецькі традиції. На цій землі народжувалися поетичні та прозові рядки корифеїв світової літератури Пушкіна і Волошина, Гріна, сестер Цветаєвих та інших знайомих письменників. Звучало, звучить і звучатиме художнє слово в одному з найстаріших міст Європи!

Марина ПАВЛЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент, відома письменниця (Умань):

— Сьогодні вітчизняне книговидавництво перебуває у кризовому стані. А як держава підтримує головних творців книги — письменників, художників, видавців? Уже кілька років ідеться про створення державної програми національного книговидавання. Треба голосніше говорити про наші проблеми. Площина, в якій сьогодні розглядатимемо тему “круглого столу”, досить масштабна. Але проблема існує, а тому шляхи виходу треба шукати всім разом.

Ростислав СЕМЕНЯ, головний редактор ТО “Радіо-Крим” (Сімферополь):

— Спілкуймося українською, співаймо наших пісень, купуймо українські книжки — це і буде внесок у спільну справу кожного з нас. Треба частіше збиратися разом. Українське слово й українська книжка в Криму не повинні почуватися Попелюшками. Сім разів уже відбувається фестиваль. Таких заходів треба більше. Для російськомовного Криму це актуально.

Юрій ГАНДЗЮК, директор рекордингової компанії “Атлантік” (Київ):

— “Осучаснити” книжковий ринок України високоякісними електронними виданнями, насамперед для дітей — одне з головних завдань нашої компанії. Ми випускаємо продукцію лише державною мовою. Одним із найбільш вдаливих проєктів останнього часу, який ми розробили разом із Всеукраїнським товариством “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, є серія компакт-дисків “Дитяча колекція”. Над цим масштабним проєктом працює колектив з двадцятьма п’ятьма фахівцями.

Валерія КОМАРОВА, голова Феодосійської міської організації ВУТ “Просвіта”:

— Широ рада, що наше місто започаткувало ідею проведення Фестивалю української книги. Наші активісти всі ці роки допомагали голові оргкомітету фестивалю Євгеніві Білоусову та керівництву міста у підготовці заходів. Уже другий рік фестивалю допомагає ВУТ “Просвіта” та його голова Павло Мовчан. Феодосійці й гості міста

Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка та виконавчий комітет Феодосійської міської ради провели сьомий Всеукраїнський фестиваль української книги “Феодосія—2007”, присвячений Року української книги та Дню Незалежності України. Учасники, а це письменники і видавці, освітяни і працівники бібліотек, науковці та літературознавці з різних куточків України, підготували книжкові виставки та презентації нових творів.

Євген Білоусов та начальник управління культури Тамара Стеблук

мають чудову нагоду зустрітися з письменниками та видавцями. Для мене особисто відкриттям цього року стала письменниця Марина Павленко, яка створює не тільки талановиті тексти, а й ілюстрації до них. Цікаві вірші пише учасниця фестивалю Наталія Іщенко. Як і Марина, вона “вимальовує” свої книжки. Це праця, яка вражає довершеністю та красою, служить справі розвитку сучасної дитячої книги. Держава повинна підтримувати письменників і видавців, бо вони кують славу та розум України. Як на мене, проблему фінансування творчого процесу створення вітчизняної книги частково зміг би розв’язати закон про меценатство. Тоді наші письменники мали б змогу писати найкращі у світі твори.

Ірина КОСІЛОВА, завідувачка Музею дитячої книги (Севастополь):

— Головна проблема нашого книговидавництва — відсутність уваги держави. За шістнадцять років незалежності галузь знищено. Але всупереч усім законам цивілізації видавці виживають, а письменники продовжують свою благородну справу. Дякуємо товариству “Просвіта” за передані в подарунок чудові компакт-диски, серед яких “Кобзар”, “Дитяча колекція” та інші. Дуже чекаємо на вихід “Казок та легенд Криму” і повісті-казки про дитинство Т. Г. Шевченка “Тарасове перо”.

Валерія НОРЧЕНКО, практичний психолог, письменниця (Феодосія):

— Україні вкрай потрібні масові накладі патріотичних книжок. Жалливо, що український книжковий ринок окупували російські книжки. Перед письменниками й депутатами-патріотами нового скликання стоїть завдання створення законодавчої бази для відновлення українського книгодрукування. У Криму треба продовжувати благодійницьку акцію “Книги “Просвіти” — дітям”. Наш регіон потребує постійної підтримки.

Олена ЧЕРЕПОВСЬКА, вчителька української мови та літератури вищої категорії, призер конкурсу “Учитель року” (смі Приморський, Крим):

— Проблем багато. Це і відсутність державної програми вітчизняного книговидавання, і мізерні накладі видань, і бездіяльність місцевої влади щодо підтримки видавництва і письменників. Малопрофе-

сійна підготовка навчальних видань, у яких навіть трапляються граматичні помилки. Тільки державна турбота і державна політика допоможуть розв’язати проблему. На мій погляд, слід створити систему пошуку талановитих творів, посередництва між видавцем та автором, видавцем і читачем, просуванням книжки в регіони та інші країни.

Надія ЛАВРИНІВ, обласна бібліотека для дітей (Львів):

— Тривожить байдужість можновладців до проблем української книги. Вони самі не читають і, мабуть, ніколи від цього не страждали. Отже, переконані, що й іншим книжки, а тим більше українські, не потрібні. Лише коли до влади прийдуть абсолютні нові люди, для яких книжка була і є щоденною потребою, духовним хлібом, відродиться і книговидавання, і книгорозповсюдження. Кажу це і сама розумію, що така перспектива малоімовірна.

Олександр БУЛИГА, директор обласного краєзнавчого музею (Рівне):

— Загальний економічний стан українського суспільства, залишковий принцип фінансування книговидавничої справи державою, відсутність скоординованих дій, спрямованих на розвиток українського книговидавництва, нерозуміння та небажання вітчизняних можновладців розв’язувати ці проблеми — ось причини занепаду галузі. Лише комплексний підхід до цих та інших питань, пов’язаних з цивілізованим функціонуванням книговидавання, зробить можливим гідне життя української книги, яка буде потрібною не лише для її авторів, працівників бібліотек, книгарень, музеїв, шкіл, а й для широкого загалу українців. Найголовніше, як на мене, — такі представники влади, які б читали книжки, вболівали за національну культуру, робили все для того, щоб молоде покоління тяглося не до гральних автоматів, ходило не тільки в бари та на диско-

теки, а й цінувало рідне слово, українську книжку.

Наталія КОРНІЙЧУК, державна обласна бібліотека (Рівне):

— Програма фестивалю цікава, насичена, різноманітна. Багато нового дізналася про письменників Криму, їхню творчість. Приємно вражають неперевершені краєвиди Феодосії та околиць, захоплюють своєю таємничістю історичні місця, пов’язані з О. Гріном, М. Волошином, І. Айвазовським. Зустрічі з письменниками, презентації книжок, перегляди виставок свідчать, що українська книжка хоч і поволі, але входить у життя кримчан.

* * *

Протягом тижня учасники фестивалю зустрічалися з читачами, шанувальниками українського слова.

Незвичним для книжкового фестивалю заходом стала акція “Українська книга завжди на висоті!” На легендарній льотній горі Узун-Сирт, що поблизу Коктебелю, письменники читали уривки зі своїх нових творів. Директор київської рекордингової компанії “Атлантік” Юрій Гандзюк ознайомив присутніх з новими електронними книжками. А найсміливіші видавці та письменники разом зі своїми творами піднялися під хмари на дельтаплані.

До польоту на дельтаплані з книжками Рівненської “Просвіти” готується Наталія Корнійчук

Наталія Корнійчук, працівниця Рівненської обласної бібліотеки, член правління міського товариства “Просвіта”, свій виступ на презентації музеїв та бібліотек Волині почала словами поета-земляка Олександра Богачука:

*Якщо ти син своїй батьківщини,
Не виставляй любові, як плакат.
Заколюси хоч клаптичок єдиний —
Вона відплатить синові стократ.*

І продовжила:

— Цими рядками можна характеризувати кожного члена Рівненського міського об’єднання товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка.

Надзвичайно активна її видавнича діяльність. За ініціативи та сприяння члена правління Михайла

Борейка в Рівному видають рідкісні книжки, які знаходять у музеях, архівах, бібліотеках, надходять з-за кордону, готують до друку науковці та члени “Просвіти”. Видано книжки: Т. Шевченко “Кобзар” (факсимільне видання 1910 р.), Марко Вовчок “Маруся”, І. Франко “По-вісті та оповідання”, О. Купрін “Олеся” (українською мовою), У. Самчук “Юність Василя Шеремети”, Ш. і Б. Поліщуки “Весільні обряди Рівненщини”, “Просвіта” і просвіт’яни та багато інших. До кожної книжки додано передмову та післямову рівненських науковців Ярослава Поліщука, Лілії Овдійчук, Володимира Шанюка тощо. Чимало книжок побачило світ у рівненському видавництві “Волинські обереги” (директор Тетяна Власюк). Вони вирізняються високоякісним друком, чудовими ілюстраціями. Кожну видану книжку презентують у Рівненській державній обласній бібліотеці. Бібліотека і “Просвіта” в Рівному дуже близькі, адже більшість працівників книгозбірні — члени “Просвіти”. Директор Валентина Ярошук — член правління обласного товариства “Просвіта”, завідувачка відділу обслуговування Наталія Корнійчук — член правління міського товариства “Просвіта”. У бібліотеці відбуваються спільні заходи до ювілейних і пам’ятних дат у житті Української держави: літературно-музичні вечори, коментовані книжкові виставки, наукові конференції, презентації книжок. На заходи запрошують науковців, краєзнавців, працівників музеїв та бібліотек, викладачів і студентів, учителів та учнів шкіл.

Воістину священною стає просвітянська нива, коли вона приносить духовні плоди для блага молоді держави.

Зацікавив учасників та гостей фестивалю конкурс на кращу книжку, який проводили вдесяти номінаціях. Одразу в двох із них переможцем стала київська рекордингова компанія “Атлантік”. “Найкращим електронним виданням року” визнано серію компакт-дисків “Дитяча колекція”. У номінації “Електронна книжка” переможцем визнано аудіоповість-казку “Тарасове перо”.

Вразило членів журі рівненське видавництво “Волинські обереги”; воно одержало лауреатські дипломи за випуск репринтного видання “Кобзаря” 1910 року та роману Івана Багряного “Тигролови”.

У номінації “Сучасна художня література” найкращою стала поетична збірка Антона Антоненка “Признання”. Прозаїк Валерія Норченко за збірку “Я — кримчанин” одержала найвищу нагороду в номінації “Дитяча література”.

Юні літератори ЗОШ № 17 м. Феодосії подали на конкурс власну “Цікаву книжку”, видану на честь Року української книги. Цей колективний твір виборов диплом лауреата в номінації “Дитяча літературна творчість”.

Спеціальним дипломом оргкомітету фестивалю нагороджено Рівненське міське об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка та упорядника Михайла Борейка за видання та популяризацію українських книжок.

Згідно з умовами конкурсу, книжки-переможці передано до Феодосійської центральної міської бібліотеки імені Олександра Гріна.

VII Всеукраїнський фестиваль української книги завершено. Чекаємо наступного! Тож зустрінемося у Феодосії в серпні 2008 року.

“Поет завжди перебуває у силовому полі культури”.

НАША КНИГА

13

ДЕ РОБИТИ ЗАСІДКУ НА СУЧАСНОГО ПРЕМ'ЄРА З КАТОРГИ МОВЧАННЯ

Уляна ГЛІБЧУК

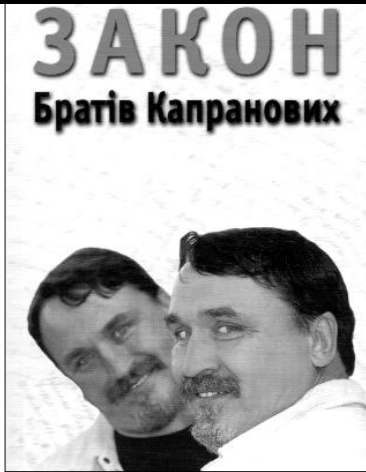
Власне, то була зустріч братів Капранових з українською інтелігенцією. А може, української інтелігенції зі студентством Києво-Могилянської академії. А може, просто презентація нової книжки братів-письменників. Словом, називайте, як заманеться. Можу тільки засвідчити, що 4 вересня вечір імпровізації вдався. Аби протікав кризів двері ціркою знеохочено-знуджених — не зауважила. Навіть по-справжньому здивувалась, адже гадала, що в стінах “могилянки” мене чекатимуть “дзеньки-бреньки”, тоді як на мистецькій акції піднімали вериги мовного питання та національної ідеї. Не заявлено, а дуже весело і дуже серйозно. Тоді подумала: “А вони молодчини, ці Капранови, зуміли вічну проблему зарядити молодим сучасним життям. Хитрі, авантюрі, але не пройдисвіти...” Зрештою, діяли за власним рецептом успіху: якщо хочеш провести на доброму рівні мистецьку акцію, не соромся запросити “паротяг”. Кап-

ранови так і вчинили. “Паротягом” вечора імпровізували: актор та активний член “Свободи” Богдан Бенюк, режисер Михайло Іллєнко, філософ та журналіст Сергій Грабовський, шеф-редактор радіо “Шансон” та автор знаменитих “Веселих яєць” Дмитро Чекалкін та ведучий “Свободи слова” на ICTV Андрій Куликов. Марія Матіос, знехтувавши роллю “паротяга”, передала багатослівну депешу, суть якої була проста: “Люблю, думаю, цілую — ваша Марія”.

Капранови, як справжні джазмени, задавали тему, гості її розвивали, а глядачі реагували... Всім сподобалась пережита істина від Капранових про те, що сучасне українське буття звелось до трьох основних кутів чи китів: баби, політика, футбол. Четвертого не дано... А що ви запідозрили під “четвертим”? Культуру? У-у-у...

Про національну ідею здебільшого розповідав Сергій Грабовський. Почав з конкретного: прийшов він нещодавно на рідну кафедру філософії і почув новину, що з центру столиці їх незабаром висе-

лять. Куди? Хіба в Києві мало чарівних місць... Троєщина, Борщагівка... Зачинають “інтелігентську лавочку” у зв'язку з підготовкою до чемпіонату світу з футболу... Відомо, що на кафедрі філософії НАН України давно “мали зуб”, але поважних аргументів не знаходили. Аж поки не бахнув чемпіонат, себто його підготовка. Коли футбол перетворюється на альфу й омегу нашого життя, культура відпочиває... “Ризикнемо навіть нагадати, що прем'єр-міністра Російської імперії Столипіна вбили в київському оперному театрі. Терористи знали, де робити засідку. А якби вас спитали, де робити засідку на сучасного прем'єра, що б ви порадили? Правильно. Президента Чечні вбили на футболі”. Цитату я висмикнула з книжки “Закон братів Капранових”. Виявилось, що це збірка іронічної публіцистики, яку панове Капранови надсилали до різних видань упродовж останніх п'яти років. Еге ж, сміливі хлопці... Не кожен відважиться під однією палітуркою впорядкувати статті “на злобу дня” від 2003 до

2007 року. Тут треба, знаєте, мати чуття на “переборщ”. Загалом я негативно ставлюсь до книжок із журналістським походженням, але “Закон братів Капранових” мені сподобався. Навіть те, що вони так жадібно натовкли до нього статті п'ятирічної давнини, мене не збентежило. Не винні ж Капранови, що “злоба” 2003-го актуальна й досі...

Ніна ГНАТЮК

До своєї нової збірки віршів “Лезо моєї стежки” (видавництво “Смолоскип”, 2007) Алена Пашко йшла майже десятиріччя. Належить до тієї нечисленної когорти авторів, які не намагаються писати щодня, забезпечувати безперерйну роботу поетичного конвеєра, та й книг видала небагато. А все тому, що її рядки народжуються з болю, за кожною строфою — роки чекань, роздумів, страждань... “Від останнього мого вірша до теперішнього лягла задушливо глибока тиша.” Для Атини Пашко Україна — “зацькована чайка зі стрілою у крилі, із червоним клеймом...” А ще — “Обдертий храм Фальшивий крам, Кривавих воєн піруети...”

Як відзначила у передмові до збірки Ірина Жилєнко, дитинство А. Пашко — голод і кров. А молодість — біль розлуки з коханим чоловіком В'ячеславом Чорноволом, багаторічним в'язнем радянських таборів, тривожні ночі очікувань побачення, тюремні передачі, довга дорога до свободи.

Потім — високе саяво вибореної незалежності. І незагойна рана пекучої втрати, коли В. Чорновіл загинув:

На цьому Перехресті
на Києва Порозі —
замішана Пшениця
Із Кров'ю на Дорозі...
Отак і у тридцяті,
Отак у сімдесяті,
В останньому столітті
На Тисячнім Розп'ятті.

Алена Пашко — висока і світла особистість. І тим глибока її печаль, і тим гірша втрата. Адже В'ячеслав Чорновіл — не просто жертва автомобільної катастрофи. До краю прірви його також штовхали ті, хто був поруч, хто суперничав у політиці, прагнув заволодіти партійною булавою:

Вони пошили сорочки
із твого Прапора,
щоб обергати своє тіло,
в якому зотіла душа.

Алена Пашко живе поезією, дякує Богам за “можливість слова, що вихлюпнулося з океану Болю”. А ще — любов'ю нерозтраченою, яка не проминула, не згасла.

Я складаю твої піджаки
знімаю їх з вішалки
наче вітрила.

Так. Причалили в гавань ріки
розіп'явши
на сонці
прострінені крила.

Алена Пашко живе Україною і для України. І хоч шлях наш позначений болями і втратами, поетеса все ж знаходить силу вірити в кращій завтрашній день:

Не брязкіт зброї,
Не свист шаблони,
Наші набой —
З'єднані руки.
Нас не здолали
Тюремні ґрати.
Вже Україну
Не роз'єднали.
Нашу звिताгу
Світ проголосить.
Є Україна!
Руїни — досить!

Анатолій СОЛОМКО,
м. Мена Чернігівської обл.

У літературу входять по-різному. Одні заявляють про себе уже першою книжкою — галасливо, навіть сенсаційно. Інші літературний шлях починають спокійно, не привертаючи до себе особливої уваги, але з часом крок за кроком досягають вершин літературної творчості. Саме до цієї другої категорії митців належить Михась ТКАЧ.

Сьогодні письменникові виповнюється сімдесят. Народився Михась (Михайло) Михайлович Ткач у с. Ленінівка (до 1924 року — село Сахнівка) Менського району. Рано залишився без батька, який загинув під час Великої Вітчизняної війни. Враження дитинства — найсильніші. Його рідне село розташоване на витоках найчарівнішої річки на Чернігівщині — Сноу (притоки Довженкової зачарованої Десни); аж до хат підступають духмяні луки з озерцями та рудками, а за ними шумить загадковий густий ліс, який розповідав маленькому хлопчикові тисячолітні таємниці краю. Рідні місця, як і людей, що живуть і трудяться серед цієї розкішної природи, не раз згадувати ме у своїх творах М. Ткач.

ЗА ПОКЛИКОМ ДУШІ

Найбільшою радістю для Михася Ткача було, коли “товстий” столичний журнал Спілки письменників України “Вітчизна” видрукував його твір “Неспокій”. Згодом світ побачили твори письменника і в журналі “Жовтень”, альманасі “Вітрила”, в обласних газетах. А 1979 року з'явилася друком перша збірка оповідань “Сонячний полудень”.

Тоді зрозумів: література — його доля, його життя. 1987 року у видавництві “Молодь” виходить друга книжка письменника “Світле диво”. Відтак з'являються збірки “Світанковий ранок” (1993), “Дике поле” (1994), “Гірка ягода калини” (1996), “Багряні грони” (2004), “Ласий ведмідь” (2005), “Осінні акорди” (2006), “Анюта” (2007), “Зимові сюрпризи” (2006) та ін.

Що найбільше привертає увагу читача у творчості Михася Ткача?

Щирість, правдивість, життєвість вражень. А ще — нестримна жага праці, надзвичайна любов до рідної землі. Ситуації, які вимальовує М. Ткач, як правило, найбуденніші, проте до глибини розкривають людську душу. Його герої, зви-

чайні трудівники, не просто працюють, а творять, вони митці.

Дитинство — перша художня майстерня прозаїка. Світ Михайло відкривався піснею й плачем. Без них не обходились ні хрестини, ні весілля, з ними проводжали на фронт і в армію, ховали померлих. Радість, горе, печаль — все висловлювали або прислів'ям, або народною пісню, бо односельці, як і всі люди праці, були скупі на слова, зате щедрі на душевну красу. Все, що відбулося в пам'яті, переходило в творчу уяву. Прототипи героїв творів М. Ткача — земляки з нелегким життям, непростого долею.

Невигойна рана для письменника — доля жінки-трудівниці, якій на плечі у повоєнні роки лягла тяжка ноша — відбудова. Цій темі письменник присвятив збірку “Дике поле”. За допомогою художньої деталі, своєрідності оповіді, вдало дібраних тропів автор створює потужне поле емоційної напруги, що викликає справжнє читацьке співпереживання.

...1991 рік назавжди увійде в історію України як рік проголошення

ТЕНЕТА І КРИЛА ФОЛЬКЛОРУ

(Шутенко Ю. М. Фольклорна традиція та авторське “Я”: поезія Василя Голобородька. Монографія — К.: Наук. думка, 2007. — 356 с.)

му можуть творити щось не знане дотепер.

Поет завжди перебуває у силовому полі культури. Його творчість зазнає впливу принаймні двох культурних систем: мови і фольклору. Надзвичайно багатий український фольклор, з його піснями і казками, образами й символами, обрядами та звичаями, безперечно, відчутно вплинув на творчість чи не всіх наших майстрів слова. Молода київська дослідниця Юлія Шутенко вирішила з'ясувати силу й особливості впливу усної народної творчості на поетичний спадок знаного українського поета Василя Івановича Голобородька. Вона так означила мету свого дослідження: “Виявлення фольклорної традиції, трансформованої авторським “Я” В. Голобородька з урахуванням як первісного народного значення мотивів, образів, так і особливостей творчої манери митця щодо переосмислення, художнього моделювання дійсності”.

Для досягнення зазначеної мети необхідно було врахувати творчі принципи поета та інших представників київської школи:

фольклоризм, густий метафоризм, наявність сакрального, увага до людини, природи, всесвіту, причому людина рівновелика до інших складових світу — трави, води, землі, сонця.

Основне питання, яке не вперше порушують дослідники-філологи, — трансформація фольклорного зразка кризь призму авторського задуму, нове забарвлення символу, надання йому метафоричної глибини, не властивої первісному зразку. Особливо важливе в цьому контексті вивчення традиційної символіки. Народні символи — досить стійкі утворення. Вони закорінені не лише у звичаях та обрядах, а й у нашій свідомості й навіть підсвідомості. У зв'язку з цим важливо збагнути, як трансформований певний символ у поезії, — чи автор надає йому нового звучання, чи навпаки — виявляє глибинний, архаїчний зміст символу.

Своєрідність бачення світу В. Голобородька — в умінні зобразити буденне, звичне по-казковому, в особливому ракурсі. Так, під час сніданку з ліричним героєм відбувається чудасія — продукти,

що потрапляють до його рук, не просто випадають, вони повертаються до першоджерел: скибка хліба перетворюється на “широке пшеничне поле”, дрібка солі стає “високою крижаною горою”, розлита з кухля вода — “глибокою річкою”. Такі перетворення трапляються в чарівних казках, коли герої тікає від злої відьми.

Характерною рисою поезії В. Голобородька є недовомовки, пропуски певних ланок логічного ланцюжка. Завдяки таким прийомам “текст ущільнюється, містить загадковість, досягається ефект несподіванки”.

Особливо цікаві спостереження пані Юлії про експерименти поета з іменами. Ідеться про поезії “Заворотами світло зелене”, “О, хто Ви, хто, візитарю таємний”, “Знаємо про трьох”, “Украли моє ім'я” та інші.

Робота Ю. Шутенко “Фольклорна традиція та авторське “Я”: поезія Василя Голобородька” повертає читача до джерел, національної традиції, а також до найкращих зразків української і світової поезії. Такі студії особливо актуальні сьогодні, в епоху глобалізації, тотальної індустріалізації, денационалізації. Очевидно, для кожного митця важливо збагнути, хто він, визначити своє коріння, а читачеві — усвідомити важливість вивчення творчості національних майстрів слова.

Ірина КОВАЛЬ-ФУЧИЛО

Упродовж життя людина зазнає впливу культурного надбання своєї нації. Кожна особистість перебуває у так званому силовому полі культури. Для всіх типових ситуацій в культурі сформовано правила поведінки: ми не вигадуюмо нових привітань, нової мови, нового одягу тощо, а користуємося готовими шаблонами. Усе ж життя змінюється. Усіма нововведеннями ми зобов'язані талановитим людям, які добре знають традиції, здобутки певної галузі знань, проте мають сміливість і нові ідеї, а то-

— Валерію, я знаю, що останнім часом Ви ще стали й мандрівним художником.

— Так, цього року мені вдалося поїздити по світу. Я побував у Карпатах, у Верховині, у старому Жаб'є, як писав Іван Франко, в'їжджаючи колись до цієї столиці Гуцульщини: “Ось Жаб'є, столиця Гуцульського краю”. Багато чого змінилося. Бо, як розповідала нам одна стара і добра гуцулка баба Параска (ми недалеко від неї жили біля потічка Вепче), вона бачила, що за останні роки знищили багато лісів, а раніше було все в лісах. А Жаб'є зветься, мабуть, тому, вона казала, що першому господареві, який оселився у цих краях, все-таки жаби набридали, і він у пам'ять про це назвав таку прекрасну Верховину словом, яке гарно прижилося. Зараз його змінили на Верховину. Але старе Жаб'є пам'ятають усі, до кого ми зверталися, бо блукали горами два тижні. Я мав задоволення поговорити з багатьма місцевими мешканцями, навіть священник отець Ігор до нас заходив. Дуже гарні там місця, для душі добрі, мені було легко там, я відчув себе мов у якомусь таємничому краї. Ми ходили на скелю Біла Кобила, де бував Олекса Довбуш. Там первісний ліс, мох такий, що можна на ньому лягати і не відчуватимеш, що ти на землі, враження, що ходиш по хмарках. Тож хочу представити на цій виставці у творах Верховину, це буде ніби подорож на полотні.

Після повернення до Києва з Карпат була ще мандрівка — до Варшави, куди нас запросив отець Веслав Пенск з римо-католицької єпархії. Побачили Варшаву, Желазову Волю, де народився Фредерік Шопен, великий польський композитор. Дивовижні місця, як і в українських Карпатах, відчуваєш наближення до чогось небесного. Навіть той парк, дерева, які ми бачили (а їх садив майже весь світ, як нам розповів екскурсовод). Майже кожна країна дала дерево, яке посадили у парку. Я згадав свій славуцький парк князя Сангушки, поляка, який у Славуті мав садибу. Але 1918 року

ВЕРХОВИНСЬКІ ЛІСИ Й ВОЛОШКОВІ СЕЛА

Персональна виставка відомого українського художника Валерія ФРАНЧУКА відкрилась у Київському Будинку актора за підтримки Всеукраїнського товариства “Просвіта”. Його знаменита серія полотен, присвячена Голодомору 1933 року, побувала у всіх областях України. Нову ж експозицію створено за враженнями митця від власних подорожей.

прийшли більшовики і його повісили у костелі Святої Дороти, де було написано: “Свята Дорото, молися за нас”, — досі пам'ятаю ці слова. А потім у костелі розташували радянський змішторг.

Чому пригадалася Славута? Тому що мені було приємно брати участь в цьому пленері, бо довелося малювати костели, які залишилися тільки на фото або стоять у руїнах. Отець Веслав запрошує українських митців, щоб кожен відтворив один чи два костели. Чим більше українських митців візьме для себе цю тему, тим більше пам'яток збережеться у творах. Бо митці мають змогу фантазувати, додумувати, який первісний вигляд був у костелу, і це захоплює. Гадаю, що Ук-

раїнська Православна Церква Київського патріархату могла б узяти за зразок цей підхід і провести такий пленер. Адже дуже багато православних церков, які майже зруйновані, тож нехай залишаться у полотнох майстрів для нащадків.

— **На жаль, з'явилася нова тенденція: будувати церкви для “вуйка” — господаря, якому хочеться теплого кам'яного приміщення, а злочинно знищують церкви — пам'ятки архітектури. Особливо в Західній Україні було багато пожеж, і на тих місцях швидко зводили нові церкви, але вже ніхто не відтворює архітектуру тієї церкви, якої немає.**

— Згоріла церква у селі Волошки на Волині недалеко від того се-

ла, де жила Леся Українка. Ми були в тій церкві років десять тому. І ось сталася трагедія: дерев'яна церква XVII століття згоріла дощенту, не залишилося й сліду. Її б відновити, до такої архітектури слід звертатися, а не будувати якісь невіразні, без смаку, нові церкви, тому що якийсь багатий чоловік з того місця в принаду свою захотів здійснити акцію благодійності.

Пам'ятаю, і в моєму рідному селі сталася така трагедія, коли 1965 року йшла третя хвиля знищення православного духу. У нас теж розібрали церкву чужі люди: прийшли вночі, зняли хрести.

Тож якби владика Філарет узявся до цієї справи — відтворити церковну архітектуру у полотнах

о, багато єю і здій-

архітек-
ованої у
відтворили
ю вона бу-
ічне місто,
творені та-
и тоді, а не

такими, як сучасним градобудівникам бачаться нині.

— Багато чого можна повчитися в поляків, і наша поїздка показує ще раз, що любити свою землю, свою архітектуру, відтворювати її, давати нове життя — це святий обов'язок влади насамперед. Тут потрібно делікатно підходити навіть до окремого осередку старої забудови, щоб подивитися, чи варто ставити новобудову, чи відтворити цілісний ансамбль того часу. Не слід винаходити нове українське колесо, а лиш подивитися, як гарно в інших країнах люди впорядковують пам'ятні місця, райони, території, і так робити в себе. Тільки тоді їхатимуть до нас туристи і мандрівники — Україна має що показати. Хотин, Кам'янець-Подільський мають свої композиційні основи, вони ансамблеві, це ті святі перлини української архітектурної скарбниці, до яких не одне століття й тисячоліття їхатимуть, щоб вклонитися їм. Вони добре збереглися, лише потрібно не дати їм зруйнуватися до кінця.

— **Пригадую, як Ви у Варшаві одразу зробили кілька десятків точних графічних замальовок архітектури, вони представлені й на нинішній виставці.**

— Представлено 20 таких робіт. У Карпатах я теж робив малюнки, є і кримські начерки Кара-Дагу, мису Хамелеона, тих гір, де жив і творив Максиміліан Волошин. То ніби живі сліди, якими я ходив торік і цього року.

Згадую ті мандрівки, і стає тепліше на серці, бо щось залишилося у спогадах, щось привіз в етюднику. Чи воно перейде в полотна, чи залишиться начерками — покаже час, але пам'ять про Карпати і Варшаву в мене залишиться надовго.

Спілкувалася **Валентина ДАВИДЕНКО**

ЩЕДРИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ДАР

Микола ПЕТРЕНКО,
м. Львів

Щедрий мистецький дар знаної художниці Ірини ВИННИЦЬКОЇ дійшов до її шанувальників давноочисованою монографічною розвідкою-альбомом, де представлено різнопланові роботи художниці: ткані вироби, гобелени, міні-гобелени, костюми.

Народилася Ірина в містечку Конське побіля Кракова, звідки всіх українців фактично було переселено на цей берег Сяну.

Ірина закінчує Дрогобицьку школу, Львівське училище прикладного мистецтва ім. І. Труша, а відтак, працюючи, і вечірнє відділення Львівського інституту прикладного і декоративного мистецтва.

Згадуючи про оточення молоді художниці, маю на увазі насамперед постаті Христини Санюцької, Богдана Горина, Теодозії Бриж, Володимира Патики. Це й зумовило під час вироблення і становлення творчої манери прагнення поєднати одвічно традиційне, народне з модерним сучасним, що стане рідним їй на все життя, на весь довгий творчий шлях.

Пригадуються довгі запальні дискусії в майстернях молодих художників чи на творчих виставках: так склалося, що ми з Іриною належали до одного молодіжного кола,

то й стали якщо не друзями, то добрими приятелями. Пам'ятаю перші досягнення молоді ткали — її вироби виділялися на мистецьких виставках, привертала увагу поціновувачів прекрасного — ними можна було пишатися. Це прецікавий гобелен за купальськими мотивами, ще більш вражаючі “Думи”. Вони безпомилково визначали основне джерело не тільки цього великоформатного гобелену, його ідейного замислу, а й домінують подальших пошуків: це напруга Шевченкової поезії поряд з народними думами козацького часу. І завдання, яке поставила перед собою художниця, тільки позірно видавалося традиційним: виражальними засобами підтвердити нашу одвічну єдність, без поділу на східних і західних, ідейних чи притлумлених репресіями та голодоморами. До цього додавалися ще й впливи та уроки світової гобеленської школи.

Тож на гобеленах Ірини Винницької сусідують металурги з лісорубами, козаки з опришками, одвічна мати з дітьми — і така молада, така подібна на Леся дівчина з книжкою в руках.

До часу творчої молодості, піднесеного стану душі належать “Земля в цвіту”, “Край поля”, “Пісня про рушник” тощо. Зауважимо, що творчі пошуки тут ґрунтуються на високій моральності наших одвічних

традицій, символів і знаків — своєрідних оберегів душі, на тернистому шляху незалежництва, державницького становлення. Тож символічно, що переважні кольори на гобеленах художниці — світлі й яскраві, майже сонячні, сповнені віри й надії, що такі мають справдитися!

Такими є “Цар-кокос”, “Калина в цвіту”, “Політ”, “Час”, “Яблука”.

Ще одна царина творчого надбання Ірини Винницької — костюми. Тут маємо непересічні успіхи: власноручне виконання цілісного ансамблю, де вибір тканин доповнюється архітектонікою різних регіонів, дотриманням колористичної гармонії та ще й з урахуванням психологічних засад народу.

Експозиції одягу Ірини Винницької, а часто спільних робіт із сином Андрієм, теж обдарованим художником, завжди збирають багато глядачів, цінителів крою, колег: їх беруть за зразок, перемальовують, копіюють. Цікаві їхні твори до повного останнім часом вертепу, до фестивалю різдвяних обрядів.

Тож із костюмних ансамблів хотілося б виділити костюми для мистецького колективу “Дримба”, тріо народних артисток України сестер Байко, колективу київських бандуристок, хорової капели “Русская красавица” з міста Нижневартовська. А ще рушники, верети, обрус, серветки, доріжки, накидки,

одягові тканини. Захоплює оформлення сцени в одному з будинків культури, і завіса, спільна праця разом із Л. Крип'якевич та О. Рибтицькою: оригінально закомпоновані сім рушників, довгі китиці...

На свято Спаса у Львівському палаці мистецтв зібралися прихильники створення у Львові власного музею Т. Шевченка. На сцені залу, де проходило зібрання, роз-

містився подарунок Ірини Винницької і сина Андрія — гобелен на тему “Реве та стогне Дніпр широкий”.

Ірина Винницька багато працює. А мешкає у приміському селі Раковець, окрай лісу: велика хата, де є місце для ткацького верстата, город обіч хати, невеличка пасіка... Гарно — як і в світі, витвореному творчою уявою та офірною працею художниці.

ПОЛІТИЧНИЙ СЮРРЕАЛІЗМ — НОВА ВИБОРЧА ТАКТИКА

Галина ЛЕВИЦЬКА,
член Національної спілки
журналістів України,
м. Київ

Політичну ситуацію, що складається в Україні за неповний місяць до перших в її історії дочасних виборів, важко охарактеризувати наявними політологічними термінами. Проте після останніх теледискусій політиків дуже влучно політичний стан, з усіма його емоціями, передає мистецький термін сюрреалізм (надреалізм). І напередодні виборів чорний гумор та відсутність моральних норм займають провідне місце, бо ставкою гри є не просто влада як така, а величезні статки.

Про “приватизацію” різних промислових об’єктів вже навіть перестали говорити. Тепер пішла мода на палаци, яким можуть лише позаздрити східні шейхи. Тут, за версією української преси, перед веде перший урядовець, прем’єр Віктор Янукович. Під його резиденцію, обнесену потрібною високою стіною, відведено 136 гектарів родючої землі.

До розряду сюрреалізму належить і той факт, що на сімнадцятому році незалежності України у низці областей українцям треба випрошувати дозвіл на відкриття україн-

ських шкіл. За роки незалежності в Криму відкрито лише сім шкіл з українською мовою навчання. Державною мовою на півострові навчаються лише 2 відсотки дітей.

До політичного сюрреалізму належить і заява генерального директора державної телерадіокомпанії “Крим” Валентина Козубського про плани скорочення і так жалюгідного обсягу українськомовних передач. Українська редакція не має власної телекамери для підготовки програм. ДТРК “Крим” проігнорувала заходи, пов’язані з ушануванням Лесі Українки та Степана Руданського.

У цю ж палітру вписується і намагання спорудити в Сімферополі й Одесі пам’ятники російській імператриці Катерині II, яка знищувала українську державність.

Я ця проблему підняла на прес-конференції голови партії “Наша Україна” і другого номера у блоці НУНС В’ячеслава Кириленка. Чому немає реакції пропрезидентського блоку? За словами В. Кириленка, вони в парламенті нового скликання зроблять усе можливе, щоб таких пам’ятників не було на українській землі.

Якщо взяти до уваги останні соціологічні дані щодо рейтингів політичних сил, то

демократичні сили НУНС і БЮТ можуть перемогти на виборах, і політичний сюрреалізм не матиме ґрунту для розквіту.

Не думаю, що багато хто спокуситься на сюрреалізм головного комуніста України Петра Симоненка. Він, боячись, щоб не було коаліції НУНС і БЮТ, страшиє виборців, що російський Газпром виставить ціну за газ 300 доларів США за один кубічний метр у випадку перемоги тих сил. Одночасно Петро Симоненко заграє з російським керівництвом і пропонує до 2017 року розпочати формування спільного українсько-російського чорноморського військового флоту.

Прем’єр-міністр Віктор Янукович вирішив також вдатися до обіцянок кримським виборцям: до 2012 року побудувати мостовий перехід “Керч—Кубань”.

Російські політологи твердять, що позачергові вибори до українського парламенту, які відбудуться 30 вересня, не розв’яжуть політичної кризи в країні. Очевидно, російським політологам і політтехнологам постійно ввижається серйозний політично-територіальний розкол країни. І цьому, на жаль, сприяють окремі українські посадовці-сюрреалісти.

ВПЕРЕД, НА БЮДЖЕТ!

А що, кажуть, “найприбутковішою” в сенсі корупції є саме бюджетна сфера. Не в тому плані, щоб примітивно красти кошти, хоча й не без цього. А в тому, що можна ділити їх між своїми, друзками по політиці і бізнесу, спрямовувати туди, куди треба. Тобі, звісно, а не суспільству. Примазуватися до вигідних замовлень за допомогою так званих “тендерів”, які теж не “протендериш”, не маючи влади.

Тож не випадково ось так розпинаються на трибуні на передвиборчому мітингу

лідери Партії регіонів, особливо такі, як Михайло Чечетов.

Повний текст лозунгу, що не потрапив в об’єктив, такий: “Україна чекає на бюджет”. Але оскільки пани на трибуні люблять ототожнювати себе з Україною (за прикладом одного французького короля, який говорив: “Держава — це я”), то можна не сумніватися, що ця братія нетерпляче чекає на бюджет. Точніше, на можливість його ділити.

Текст і фото Петра АНТОНЕНКА

«НЕ ЗДОЖЕНУ, ТО ХОЧ ЗІГРІЮСЬ» —

за таким прислів’ям включилися у вибори півтора десятка політичних сил

Центральна виборча комісія зареєструвала суб’єкти дострокових парламентських виборів. До виборчих перегонів допущено 21 партію і блок. Це у два з лишком рази менше, ніж на торішніх виборах, коли довжелезний бюлетень ледве можна було втримати в руках. Та навіть враховуючи, що у блоки об’єднано по кілька партій, у виборах беруть участь всього чверть із зареєстрованих в Україні майже півтори сотні партій. Запитання: нащо оця химера “багатопартійності” в Україні, якщо сім партій з десяти не беруть участі навіть у виборах? А це ж вінець політичної діяльності. І чи не час уже премудрому Міністерству юстиції, яке береться мало не керувати політичним життям, дати лад “партіям” собаководів чи кактусоводів?

Але гляньмо на тих, хто все ж вийшов на старт короткого виборчого спринту. Також досить цікава і характерна для нашого суспільного життя картина. Особливо стосовно тих, хто вийшов на старт за отим винесенням у заголовок українським прислів’ям — аби зігрітися. Втім, дехто — й погрітися у парі або нагріти руки.

Ось кілька основних причин старту політичних карликів. Перша і головна — відірвати, “відкусити” хоч скількись електорату в потужніших партій і блоків. Для цього — створюють, наймають, фінансують і “розкручують”. Інші причини — амбіції лідерів і лідерчиків, що не протопнулися у мегаблочки. “Пристрілка” до майбутніх місцевих виборів: покрутився на парламентських — і тебе вже

трохи знають, принаймні у твоєму хуторі. Ще одне — видурити гроші в олігархів, які, втім, і самі не проти поліарити себе та свій бізнес. Аж до створення власних бізнес-партійок.

Така загальна картина. Є й відмінності, порівняно з торішнім. Щезли деякі одіозні політпроекти, чи радше — політфарс на зразок ППП, партії прихильників Путіна. У блоці Наталії Вітренко не стало партії Русь, що, втім, не заважає цій пані не лише влаштовувати істерії проти НАТО і за двомовність, а й пропагувати антиконституційні лозунги, наприклад, щодо якихось “автономій” певних областей України. Це при тому, що в Конституції чітко зазначено: Україна — унітарна держава, тобто соборна, єдина, а не федерація чи конфедерація.

Стовно ще однієї не кращої традиції нашого політикуму — клонування, то найскандальніший приклад — спроба розколу “Пори”. З прицілом вдарити по президентському мегаблоку “Наша Україна — Народна Самооборона”.

Щоб уже зовсім добити й так сумнівно прохідну компартію, в бюлетені фігуруватиме ще одна така ж, у дужках — оновлена.

А ще клонують навіть... президентів. У виборчому бюлетені буде й КУЧМА. Саме так, великими літерами, бо це — аббревіатура, за якою п’ять красивих слів: Конституція—Україна—Честь—Мир—Антифашист. І хоч громадянин Л. Д. Кучма запевняє, що не давав згоди на своє прізвище для назви блоку, але кимось інспіро-

ваний його піар — явище невідповідне. Бо якщо оті п’ять гарних понять асоціювати з Кучмою, чия кучмізм, то нащо тоді була Помаранчева революція?

Фігурує у назвах блоків і “регіональне”, і “християнське”. Втретє, після двох невдалих спроб, намагається пробитися Партія зелених, уже за відсутності торішніх “зелених” клонів. Розбіглися по блоках торішні суб’єкти блоку Костенка—Плюща. Може, правильно казали тоді, що краще б УНП на чолі з Костенком пішла на вибори одна, раз уже не склалася Українська правниця, ніж із двома “диваними” партіями. Тепер же “селяни” на чолі з Іваном Томичем зліпили свій аграрний блок, а Тетяна Яхеева з “Соборною Україною” — свій, що не посоромився просто скопіювати назву торішнього — Український народний блок.

Бідні, бідні демократи з маргінесів політики...

Та найсумніше, що дехто “створився” на вибори, щоб, вибачте за грубе, але точне слово, гавкати — конкретно на когось. Втім, практично всі, хто вийшов на вибори “зігрітися”, побудували виборчу кампанію на негативі. Лай усіх і на всі боки — ось лейтмотив такої “агітації”. Ось і лають — хто делікатніше, хто вульгарніше.

...Іду в троллейбусі. Кілька пенсіонерів веде гарячі політдебати. Куди там телевізійним — ток-шоу! Одна тітонька особливо лає один з помаранчевих мегаблків. У “трансферті” дебати не варто втручати, і все ж я не стерпів і сказав жіночці: “Проти кого Ви — ясно. А от за кого агітуєте голосувати?” Виявилось, що за такого-то. Хотів було сказати: “Ну й розхвалюйте до небес такого-то. Але нащо лаяти інших?” А потім подумав: а чим ця жіночка відрізняється від тих “підігрітих” політиків, які щодень у телящику?

СІЛЬСЬКІ ВІСТІ від Івана БОКОГО КЛОН-ФАЛЬШИВКА ГАЗЕТИ

Клонують не лише овець в Англії й політичні партії в Україні. Під вибори у нас знову з’являються клоновані газети. Справа, на жаль, не нова, але від цього не менш бридка.

Щойно вигулькнула на світ копія дуже популярної української газети “Сільські вісті”. Не секрет, що ця газета з багаторічною історією останніми роками підтримувала соціалістів. Зараз же, очевидно, згадавши, що видання позиціонує себе як “газета захисту селян України”, а не соцпартії, “Сільські вісті” стали підтримувати патріотичні сили, в тому числі помаранчеві мегаблочки. І одразу — клон. Соціалістичний.

Щоб уже зовсім задурити людям голови, клон зовні точно копіює справжню газету. Той самий обсяг, формат, шрифти. Назву газети, звісно, дублювати забороняє закон. Тому копію названо “Сільські вісті від Івана Бокіого”. Зате соцклони не посоромилися абсолютною скопіювати логотип газети — “Сільські вісті” написано точно тим же шрифтом, тим же синім кольором. А це вже порушення не лише закону, а й елементарної журналістської етики.

Але про яку етику говоримо? І кому? Олександрові Морозу, який на половину першої сторінки хвалить свій клон і картає “Сільські вісті”? Мовляв, які невдячні, а я ж їх так підтримував. Ось суто комуністська ментальність, з якої так і не виліз Мороз: всі існують завдяки

партії і всі їй винні. Як можна дорікати газеті, яка стільки зробила для соцпартії? І це ще запитання — хто кому винен? Чи не соціалісти надзвичайно популярні на селі газеті, яка їх так “розкручувала” серед селян?

Про мораль Бокіого (чи Бокия) говорити нецікаво. Не посоромився обідрати Шевченка і наставити його цитат в епіграф газети й у заголовок свого “слова до читачів”: “Встане правда! Встане воля!” Цебто, “правда” від Бокіого. Цього колишнього журналіста “Сільських вістей”, голови колишньої фракції соцпартії в колишньому парламенті. Оратора, гострого на язик, правда, часом вульгарного.

Зміст клона-газети вартий одного речення: всі погані, соціалісти хороші. Це вже нецікаво.

Цікавіше інше. Газета-клон зареєстрована як приватне видання Бокіого, де він значиться як засновник (тобто власник, згідно з законом) і головний редактор. Якщо вірити зазначеному в газеті накладу — 1 мільйон примірників — то, за найскромнішими підрахунками, на папір, друк, редакційні витрати потрібно було приблизно 250 тисяч гривень. Навряд чи громадянин Бокий, при всіх своїх депутатських зарплатах і приплатах, здатен викладати чверть мільйона щодня, навіть будучи соціалістом.

Матеріали підготував
Петро АНТОНЕНКО

“Коли ти не розмовляєш мовою тієї країни, в якій живеш, ти або завойовник, або гість, або не маєш розуму”. Шарль Бернар

Звернення

Правління Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, редакції газети “Слово Просвіти” до Президента України В. А. Ющенка, всієї української громадськості

Шановний пане Президенте! Дорога українська громадо! Мабуть, не варто нагадувати, що українська мова є одним з найбільших надбань незалежної Української держави. Згідно зі ст. 10 Конституції України, вона є державною мовою в Україні, і держава зобов’язується впроваджувати саме цю мову у всі сфери суспільного життя.

Державність української мови є одним з найбільших завоювань незалежності, адже впродовж трьох століть внаслідок імперської політики царської Росії та сталінсько-брежнєвського комуністичного режиму ця мова була переслідуваною, замовчуваною, зазнала чимало гонінь.

І сьогодні, на 17-му році незалежності України, Партія регіонів, лідер якої — Прем’єр-міністр України Віктор Янукович — починає підготовку до Всеукраїнського референдуму, головним питанням якого буде надання державного статусу російській мові. Про це 5 вересня 2007 року на прес-конференції заявив керівник виборчого штабу ПР Борис Колесников. За його словами, перше питання, яке Партія регіонів планує винести на референдум, звучить так: “Чи згодні Ви, щоб державними мовами в Україні були українська мова і російська мова?”

При цьому Б. Колесников додав, що підготовка до референдуму триватиме 60—75 днів. Партія регіонів планує зібрати на підтримку своєї ініціативи не менше 9 мільйонів підписів.

Не випадково з такою ініціативою регіонали виступили саме в період розпаду передвиборної агітації. Саме питанням надання російській мові статусу державної ПР прагне привернути до себе увагу населення східних областей України, Кримської АР, здобути завдяки цьому голоси виборців.

НЕ ДАМО ТОПТАТИ ДЕРЖАВНУ МОВУ

Шановна редакціє газети “Слово Просвіти”!

Ми, примусово виселені (депортовані) етнічні українці з території історичної Холмщини (нині Люблінське воєводство Республіки Польща), добре знаємо, як шматували, грабували і ділили між собою наші одвічні землі різні держави, як закріпачували й експлуатували наших предків, як нищили наші храми та інші святині, палили наші села, забороняли українське шкільництво, рідну мову, книгодрукування, нашу етнокультуру, як нас виганяли з прадавнього отчого краю під час Першої світової війни та в 40-ві роки минулого століття, як намагалися нас позбавити свого рідного й асимілювати.

Проте більшість українців-холмщан, підляшан, надсянців, лемків, бойків зуміли вистояти під навалю тривалого асиміляційного цунамі, зберегти своє українство. І нині вони, патріоти України, шанують свою мову, культуру, звичаї, традиції.

Вважаємо, що газета “Голос України”, надрукувавши звернення представників творчої інтелігенції України до партій урядової коаліції з пропозицією прийняти новий закон про мови, надавши російській мові статусу другої державної, тим самим стали на шлях зради інтересів українського народу, титульної нації. У них прозвучав не голос України, а чужий голос для України, для кожного національно свідомого українця. Автори таких звернень прагнуть довершити те, що не встигла вчинити впродовж століть “тюрма народів” — Російська імперія в часи самодержавства та більшовицького тоталітарного режиму.

В Україні росіян, білорусів, поляків, синів і доньок усіх інших народів ніхто не утискує, не переслідує. Вони користуються такими ж правами, як і українці, мають свої

І НА СТОРОЖІ ПОСТАВМО СЛОВО!

Наша споконвічна боротьба за українську Україну — це не приниження представників інших національностей, не загроза їхнім мовам і культурам. Державність української мови виборена століттями. Саме за це загинули герої України Олекса Гірник, Василь Стус, журналіст-правозахисник Валерій Марченко та тисячі інших патріотів, замучених голодом і холодом на Соловках, закатованих у пермських і мордовських таборах, загиблих в роки Другої світової війни, виморених голодоморами.

Для українців рідна мова — як повітря, як сама свобода, адже вона є генним кодом нації, пам’яттю поколінь, тим далеким космічним сьайвом, що енергією Сонця пульсує від предків у наші душі. А з них — до ще не народжених нащадків.

І ми зобов’язані боронити красу, силу, багатство, життєздатність цієї мови, а вона якраз і виявляється у статусі державності і є справою честі для кожного свідомого українця.

Маємо всією українською громадою — від Карпатських гір до степів Донеччини і Луганщини, від Дніпра до Чорного моря й Дунаю — стати на захист завоювань національної Української держави, духовної спадщини титульної нації.

Надання статусу державної російській мові остаточно перекреслить ті перші здобутки, які маємо в українській освіті й культурі, пресі і книговидаванні. Українська мова може зовсім зникнути з дитсадків і шкіл, технікумів і ВНЗ, не кажучи вже про державні установи, радіо і телебачення, сферу медицини і транспорту, де і зараз її надто мало.

Не можемо допустити повернення України в зону російських імперських інтересів, мовчки спостерігати, як топчуть гідність і честь багатомільйонного європейського народу, його мову і культуру, народні звичаї і традиції, як вихолощують з юних душ моральні цінності і чесноти.

Від імені мільйонів українців, чиїми руками та інтелектом створено матеріальні й духовні цінності нашої держави, вимагаємо від Президента України як гаранта Конституції не допустити ревізії Основного Закону України,

захистити і відстояти право українського народу на власній землі мати єдину державну мову, водночас піклуючись про задоволення прав і свобод національних меншин.

Тут варто пам’ятати, що, згідно з Гаазькими рекомендаціями, особи, які належать до національних меншин, зобов’язані інтегруватися в суспільну діяльність через належне володіння державною мовою.

На превеликий жаль, більшість державних чиновників або погано володіє українською державною мовою (взяти хоча б інтерв’ю із заступником міністра юстиції, кандидатом в депутати Верховної Ради України від ПР Інною Богословською на “Радіо Ера” 5.09.2007 р., численні виступи й інтерв’ю голови КМДА Леоніда Черновецького), або зовсім ігнорує її (перелік прізвищ тут був би занадто довгим).

Чи не час запровадити нам досвід країн Балтії, де під час прийому на роботу треба обов’язково скласти іспит на знання державної мови та історії країни?

Це поклато б край імперським амбіціям, міщанській глупоті, хуторянській психології багатьох наших співвітчизників.

Ми звертаємося до національно свідомих громадян України з закликом дати рішучу відсіч політикам з проросійською ментальністю, які прагнуть загарбати не лише наші ґрунти і надра, а й вихолодити, спустошити самі душі українців. А мертва душа — загарбана територія.

ФОТОФАКТ

Провід читальні “Просвіти” Великого Любеля, 1935 р.
Перший ряд (зліва направо): М. Сярий, заарештований КДБ 1946 р., відсидів у концтаборах 8 років; С. Яцишин; М. Міськів; І. Горностай, заарештований більшовиками і замордований у тюрмі 1941 р.
Другий ряд (зліва направо): М. Баран, голова товариства “Сільський господар”; Г. Чвартацький, лікар, голова читальні 1934 р.; о. декан Іван Фединський, голова читальні з 1927 до 1935 року з перервами; В. Шмагала.
Третій ряд (зліва направо): М. Ясків; Іван Богоніс, керівник драмгуртка, заарештований більшовиками і замордований у тюрмі 1941 р.; П. Борецький; Іван Лига, голова читальні 1936—1939 рр., заарештований, замордований більшовиками у тюрмі 1941 р.; М. Оліярник, заарештований і замордований більшовиками у тюрмі 1941 р.

тературу, пісню, інші види мистецтва впродовж століть ми, українці, засвоювали, знаємо, цінуємо, і за потреби цими знаннями користуємося. А тепер у своїй державі хочемо мати можливість добре засвоїти рідну українську культуру, мову, очистити її від суржикового бруду Свирида Голохвастова, Проні Прокопівни, сьогочасної Верки Сердючки та від лихослів’я, яке не було характерним для наших предків. І хай не заважають нам у цьому українофоби та манкурти! Захистімо від них своє майбутнє!

Микола ОНУФРІЙЧУК, член НСПУ, голова Волинського товариства “Холмщина”;
Євгенія КИРИЛЮК, заступник голови т-ва “Холмщина”;
Микола ЛІТКОВЕЦЬ, інженер, заступник голови т-ва “Холмщина”;
Ніна КЛИМЧУК, педагог, заступник голови т-ва “Холмщина”;
Віктор ДУДІК, технічний директор ПФ “Аврора”, голова Луцького міського відділення т-ва “Холмщина”;

На жаль, не всі громадяни України відчують себе гідними її синами і дочками, знають героїчну і трагічну історію своєї держави, живуть і працюють в ім’я її розквіту й авторитету. Багато хто не проти повернутися в комуністичне минуле — епоху переслідувань і доносів, пайків і партійної номенклатури. Багато кому припала до душі пора економічного хаосу, безсоромного грабунку, нівелювання моралі і процвітання бандитизму. Коли всюди верховенство не права, а “понятій”. Хіба таким громадянам потрібна українська мова, книга, духовність? Саме на їхню підтримку і розраховує Партія регіонів.

Сподіваємося, що нашу тривогу, нашу стурбованість з приводу нав’язування українцям другої, а це значить — єдиної державної мови — російської! — зрозуміють українці в багатьох державах світу і скажуть своє тверде слово на захист правди і честі, національних святинь незалежної України.

Державна мова — єдина. Українська. Хочемо, щоб це почув кожен, хто дорожить пам’яттю предків. Хто хоче щастя і добробуту своїм дітям на рідній землі, хто прагне не лише чужого научатись, а й свого не цуратись.

Господи, бережи нашу мову, нашу державу нині і вовіки віків!

Правління Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, редакція газети “Слово Просвіти”

Валерій МАРЕНИЧ, народний артист України;
Алла ОПЕЙДА, заслужена артистка України;
Іван ЧЕРНЕЦЬКИЙ, поет, член НСПУ;
Йосип СТРУЦЮК, поет, член НСПУ;
Надія ГУМЕНЮК, поет, член НСПУ, НСЖУ;
Василь ГЕЙ, поет, заслужений діяч мистецтв України, член НСПУ;
Віктор ФЕДОСЮК, директор видавництва “Ініціал”;
Лідія ЗАСАДКО, вчителька, літератор, секретар т-ва “Холмщина”;
Олександр ГОЛОВЕРСА, керівник хору “Дзвони Холмщини”;
В’ячеслав РУБЛЬОВ, голова Луцького т-ва “Холмщина молода”;
Юліан КРАСЬ, студент, член т-ва “Холмщина молода”;
Володимир СПАС, інженер, член Луцького т-ва “Холмщина молода”;
Тетяна ШМИГА, студентка, член т-ва “Холмщина молода”.
Усього понад 500 осіб.

“Нас не здолають сили згуби,
Нас не покорають сили тьми”.
А. Легіт

НЕ БУДЬ БАЙДУЖИМ!

ПОКИ ЖИВЕ МОВА — ЖИТИМЕ Й НАРОД

Передвиборча хвиля між-партійних змагань набирає поступово сили політичного цунамі. Насамперед хочемо нагадати про те, як колишній харківський “губернатор” Є. Кушнарєв (Царство йому небесне) 28 листопада 2004 р. в Сіверодонецьку кричав із трибуни: “Не надо испытывать наше терпение... На любой выпад у нас есть достойный ответ вплоть до самых крайних мер. И я хочу напомнить горячим головам под оранжевыми знаменами: от Харькова до Киева — 480 км, а до границы с Россией — 40!” Російські батюшки закликали “йти до переможного кінця”. У залі лунали заклики “Ми з Росією!”, “Путин, спаси нас!” Учасники цього збіговиська дійшли висновку про створення Новоросійської республіки або Малоросії в складі Росії, а очолити її повинен був Юрій Лужков. Усе це мало відбутися у випадку невизнання Януковича Президентом України.

Тоді “творческая інтелігенція” творчо мовчала. Вона “творчо мовчить”, коли шовіністи й українофоби виношують ідею спільної держави східнослов’янських народів. Вона творчо мовчить, хоч 90 % кольорової металургії, 80 % нафтопереробки, 70 % хімії і нафтохімії, 70 % мобільного зв’язку, 40 % енергетики, 30 % машинобудування, 30 % молочної галузі України — в руках російських підприємців. Це результат неокolonіалізму, що супроводжується цілеспрямованою роботою зі створення в Україні та приведення до влади такої еліти, яка буде “облаштовувати Росію”, а українців зроби́ть ідейними малоросами, бо в іншому випадку поєдна-

ти український патріотизм з російською ідеєю неможливо.

Яскраву проросійську спрямованість мають етнополітичні організації “Русское движение Крыма”, “Русская община Львова”, “Русская община Севастополя” і подібні в інших містах, партія “Русский блок”, організація донських козаків в Україні, загальноукраїнське об’єднання “Русская

обласного Інституту післядипломної педагогічної освіти (твійордий українофоб), Г. Лютого, голови обласної організації Спілки письменників України (а письменників області про те не питали).

Чим же не задоволена проросійська “творческая інтелігенція”? Насамперед, її бентежить те, що опозиція перейшла в “ідеологическое наступление”, а лідери її “на-

ЗВЕРНЕННЯ-ВІДПОВІДЬ

“представникам творчої інтелігенції”
учасників мітингу з нагоди
16-ої річниці Незалежності України

община Украины”. У Запоріжжі всі подібні організації працюють у тісному контакті з дирекцією заводу “Мотор-Січ”, яка їх фінансово підтримує. Саме директор заводу — ініціатор ідеї спільної держави східнослов’янських народів. Усе це — п’ята колона, яка демонструє “згуртоване українське суспільство — друзів Росії” там, де каже Кремль.

Це безпосередній помічник директора згадуваного заводу, невтомний українофоб Котов розшукував “творческую інтелігенцію” м. Запоріжжя і знайшов її в особах: О. Жупіної, директора спортивного комплексу “Мотор-Січ”, Г. Шаповалова, директора краєзнавчого музею (цей з племені перекотиполе), В. Редя, диригента симфонічного оркестру (на прізвисько Чевоізволіте), Г. Крапивки, директора філіалу НП козацтва (з приходків), П. Завгородньої, заслуженого лікаря України, І. Мільєва, голови обласної ради національно-культурних товариств, В. Пашкова, ректора

падають и грубо нарушают статьи Основного Закона страны”, заявляють, що “у одной нации может быть только один язык” (корова теж має один язык — див. Павло Глазовий), проголошують намір побудувати таку українську Україну, де “лишь украинец должен быть на первом месте”, дедалі більше у їхніх виступах “русофобских и ксенофобских высказываний”, використовується “ОУНовская риторика” (український загальне не знає, що воно таке), “по их инициативе в столице пышно отметили годовщину со дня рождения Р. Шухевича (на нашу думку, відзначили її аж надто скромно), а с благословения Президента Ющенко был создан “музей советской оккупации” (а хіба її не було — вся Сибір несходима). Все, про що йдеться у зверненні, має місце, але з точністю “до навпаки”.

Ми, учасники мітингу і свідомі українці, рішуче виступаємо проти двох державних мов в Україні. Кожна етнічна група, нація має право на

свою мову, і держава надає всі можливості для її розвитку. В Україні державною мовою є українська, що зафіксовано у статті 10 Конституції. Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 р. № 10-рп/99, “українська мова як державна є обов’язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також інших публічних сферах суспільного життя, що визначаються Законом”.

Усе у Зверненні говорить не душа, а язик, бо лише душа скаже правду. Зойки про порушення Основного Закону — від лукавого. Творча інтелігенція України, якщо вона справді українська, а не малоруська чи промосьовська, не порушує статті 10 Конституції. У народі кажуть: “Не всю правду треба людям знать, треба щось і собі сховати”. І думає, що ховає її в бузині, в толочках та їм подібних, які таки добре потолочилися по нашій історії, археології, а ось тепер тягнуть її до мови.

Український народ добре розуміє і знає, що не ждати пуття від вас, малоросів й українофобів, навіть якщо й ховається ви під личиною “творческой интеллигенции”. Наша оцінка “интеллигенции”, яку представляєте ви, цілком збігається з тією, що її дав свого часу вождь “всемирного пролетариата”.

Прийнято односторонньо під час мітингу, присвяченому 16-ій річниці Незалежності України.

24.08.07 р.

Майже триста п’ятдесят років відбувалося московщення українців. Етноцид був державною політикою Московської імперії, який переріс в геноцид у більшовицькій. На ідеологічному і політичному рівні це відбувається і сьогодні, бо сучасна Москва, привласнивши нашу історію, проголосила себе історичною наступницею стародавнього Києва, Київської Русі.

Наш народ упродовж кількох століть, незважаючи на заборони і цькування, оберігав рідну мову, але й сьогодні йому доводиться боротися за її виживання. Сьогодні манкурти і зайди, “п’ята колона”, фінансовані і керовані закордонними центрами, хочуть знову українців позбавити найголовнішого — української України. Вони після парламентських виборів посилили чужомовну експансію “парадом” проголошення міськими й обласними радами східних і південних областей України, зокрема й в м. Запоріжжі та області, російської мови як офіційної на тлі фактичного її панування в інформаційному просторі, науці, освіті, культурі, державних органах влади тощо. Чужинці-безбатченки намагаються українців обернути на безрідних і байдужих люмпенів, яким однаково, хто їх нагодує, розпоряджаючись

їхнім же національним багатством, відверто спрямовують свої дії на руйнування соборності України, її незалежності. Українцям відкрито оголошено війну на рівні політичному, економічному, ін-

ЗВЕРНЕННЯ ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ В. ЮЩЕНКА

Запорізького обласного об’єднання ВУТ
“Просвіта” імені Тараса Шевченка

формаційному, мовному, релігійному.

“Мова — це наша національна ознака, в мові — наша культура, ступінь нашої свідомості... І поки живе мова — житиме й народ як національність. Не стане мови — не стане й національності: вона геть розпорошиться поміж дужчим народом” (І. Огієнко).

Щоб не стало української нації, царські сатрапи забороняли українську школу, мову, руйнували культурні надбання, прибрали до своїх рук і зросійщили українську Церкву, Київську Академію, привласнили нашу історію, забороняли книжку, пісню, театр.

Забороняли, забороняли... Століттями нищівний тиск російської ідеологічної машини проходив в єдиному напрямі: витворен-

ня слухняного покійного раба, без власної національної пам’яті й гідності. І все це — засобами репресій, голодоморів, знищення культурної спадщини й історії. І робили це послідовно чи то в ім’я ца-

ря, самодержав’я, державного православ’я, чи в ім’я партії, “радянської народу й інтернаціоналізму”.

У Запорізькій області за радянської доби українські школи складали близько 45 %, а в м. Запоріжжі “ленінська національна політика” дозволила їх менше 5 % і жодного україномовного вузу. Саме тому в Незалежній Україні вільно почуваються відверті українофоби та “п’ята колона”, і так незатишно українській мові, українській культурі, духовності та й національній економіці, як і свідомим українцям. Валуєвщина царського режиму в Запорізькому краї продовжується в діях місцевих „героїв-москалів” і їх охвістя в міській та обласній радах, ототожнюючи російськомовне населення з росія-

нами. “Ми тут корінна нація”, — так намагаються нас призвичаїти до цієї думки шовіністи, приховуючи за цим, що “боротьба за мову є символом боротьби за владу” (А. Мейє).

Запорізьке обласне об’єднання Всеукраїнського Товариства “Просвіта” стурбоване подальшим поглибленням політичної кризи, чужомовної, духовної і культурної експансії в регіоні та Україні. Ігнорування центральними і місцевими органами влади національно-культурних запитів титульної нації, тотальне московщення політичного, суспільного й інформаційного життя, намагання влади не звертати уваги на дух московського гіпершовінізму при втручанні в політичне життя України в періодичних виданнях, радіо, телебаченні і кіно породжує міжнаціональну ворожнечу і нестабільність в регіоні та державі.

Пане Президенте, неже, перефразовуючи І. Франка, повік уділом нашим буде облудлива покійність усякому, хто зрадою й розбєм скував нас і запряг на вірність? Якщо це не так, чекаємо від Вас рішучих кроків щодо захисту Конституції і громадянських прав титульної нації.

Запорізьке обласне об’єднання ВУТ “Просвіта”
імені Тараса Шевченка

ЗАБОРОНИТИ ФАШИСТСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ!*

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ,
колишній в’язень ГУЛАГу

Відкритий лист до Президента України

Пане Президенте!
Помаранчева революція в Україні засвідчила рішучу підтримку українського автохтонного населення незалежного статусу України та національного відродження після віків колоніального рабства. Здійснення цього законного бажання колись поневоленого народу революція поклала на висунуту нею державну еліту.

Однак, є в Україні категорія людей, кому добре велося в колоніальній Україні, що їм такий поворот подій припав не до смаку. Як реакцію на Помаранчеву революцію, цей прошарок почав гарячково готувати реванш і передусім створювати відповідні до своїх прагнень організації та об’єднання. Про антидержавний характер таких об’єднань свідчать навіть їхні назви. Одна з таких “бойових” організацій прибрала назву “Единое отечество”. Сама ця назва є зашифрованим закликом проти суверенної України, стверджуючи, що колишня метрополія — СССР та її колонії — Україна, Грузія тощо нібито становлять єдину батьківщину. Цю нахабну інсинуацію у самій назві не знати на якій підставі узаконило Міністерство юстиції. Насправді мета цієї організації — антидержавна, а методи поширення її ідей — відверто фашистські. У цьому можна переконатися на факті озброєного нападу членів цієї організації на мирний пікет одеситів 2 вересня ц. р. перед будинком обласної державної адміністрації проти встановлення в Одесі пам’ятника цариці Катерині.

Група членів “Единого отечества”, озброєних металевими кийками й кастетами, під керівництвом голови цієї організації в Одесі несподівано напала на неозброєних мирних пікетувальників, завдавши їм тяжких тілесних ушкоджень.

Цей факт наочно свідчить, про яке “Единое отечество” мріють члени цієї організації. Вони розуміють під “Единым отечеством” ситуацію, коли певна меншина буде повноправним господарем в Україні, а місцеве населення обернуто на покійних рабів. Цим організаціям абсолютно чужий демократичний спосіб життя і демократичні цінності. Це чисто фашистські організації, замасковані під демократичні угруповання.

Чи може демократична Україна терпіти на своїй території існування таких організацій? Яку демократію обіцяють вони принести в Україну? Їхнє існування в Україні — чисто провокативне. Дії adeptів такого “отечества” можуть мати цілком несподівані наслідки. Не секрет, що ці організації надихають “на подвиги” події в колишній метрополії, де під демократичною маркою іде розбудова фашистської централізованої держави на чолі з єдиним “фюрером”. Демократична Україна — більшою в оці цього “третього Риму”. “Третій Рим” чекає лише слушного приводу для “возз’єднання” із своїми колишніми колоніями. Таким слушним приводом може стати “защита русского населения” в колоніях.

Дії фашистських організацій в Україні саме й перехоплюють таку можливість. Немає жодного сумніву, що дії фашистів викличуть відповідну реакцію автохтонного населення, що може призвести до ситуації, яка склалася в Ірландії або в Іраку — до громадянської коли не війни, то взаємної різанини. У такому разі “возз’єднання” під приводом “защити русского населения” цілком відповідатиме “нормам” взаємин навіть Західного світу. Душогуб, який спровокував різанину, вбереться в шати миротворця.

Щоб відвернути такий поворот подій, я і звертаюсь до Вас із проханням:

1. Доручити СБУ України перевірити законність існування в Україні цілої низки організацій, список яких має скласти РНБОУ, не тільки з боку офіційно задекларованих цілей, але й з огляду на їхні практичні дії.

2. До завершення експертизи СБУ заборонити легальне існування профашистської організації “Единое отечество” та інших подібних угруповань.

3. Розробити і видати єдиний для всієї України закон про спорудження пам’ятників у публічних місцях, узв’язав до уваги можливість небажаних наслідків від такого спорудження.

* Зберігаємо лексику і правопис автора.

“Як мрію чистую з найкращих мрій,
Я заховаю в серці Україну”.

В. Самійленко

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ!

Фото О. Литвиненка

Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка, “Молода Просвіта”, редакція газети “Слово Просвіти”, Галицьке районне об'єднання “Просвіта”, всі українські просвітяни глибоко сумують з приводу смерті видатного діяча українського національно-визвольного руху, колишнього головнокомандувача Української Повстанської Армії

Василя Степановича КУКА

і висловлюють щирі співчуття рідним та близьким покійного.

Назавжди збережемо в наших серцях пам'ять про цю світлу, мужню людину, яка присвятила своє життя волі України і боролася за неї щодня, щохвилини, до останнього подиху.

Вічна пам'ять достойному синові нашої землі.

Слава героям!

ВАСИЛЬ КУК, ОСТАННІЙ ГОЛОВНО- КОМАНДУВАЧ УПА

Він прожив майже 95 років. Народився в Галичині, останні 42 роки мешкав у Києві. За незалежну Україну боровся з будь-якими режимами та імперіями. Коли Західна Україна входила до складу Польщі, ця боротьба призвела до першого тюремного ув'язнення 1933—1936 років. Уже з наступного року Василь Кук перебував на нелегальному становищі, а згодом за ним полюють спецслужби двох ворогуючих, але однаково ненависних для України імперій — гітлерівської Німеччини і сталінського Радянського Союзу.

Головнокомандувачем Української Повстанської Армії Василь Кук став після загибелі Романа Шухевича, 1950 року. В цей період, коли національно-визвольний рух у загарбаній московською імперією Україні, здавалося, ішов на спад, Василь Кук зумів не лише зберегти боєздатну армію, а й розширити її дії на схід і південь країни. Цьому сприяло й те, що комуністичний режим був ворожим практично для всіх націй СРСР, включаючи і російську. Не варто звинувачувати лідерів УПА в якійсь націоналістичній обмеженості. Саме Василь Кук, спираючись на свідомих українців, зумів залучити до визвольного руху багатьох представників інших національностей. Він першим почав видавати листівки й інші агітаційні матеріали російською мовою. Окрім звання керівника Повстанської Армії, Василь Кук був генеральним секретарем Української Головної Визвольної Ради, керував діяльністю ОУН в Україні.

Десятиліття військової боротьби, підпілля, репресій, ув'язнень не зламали духу цієї людини. Може, тому Господь дав йому такий довгий вік, дав щасливу можливість дожити до Незалежності України, за яку він боровся все життя.

● СЛОВО САТИРИКА

Євген ДУДАР

Панове і підпанки!
Щодня в ефірі лунає казка про “помаранчевих” башибузників і “голубого лицаря”. Словом, усе, що в Україні погане, — справа рук “помаранчевих”. А “лицар” усе “стабілізував”.

Це подається народові, аби він тішився. Що має такого стабілізатора. І щоб “захистив своє майбутнє” — ще раз повіривши “сильному та стабільному лідеру”.

Признаюся чесно. Послухаю оце — вірю. Зайду, вибачте, до кльозету — не вірю. Рулон туалетного паперу рік тому коштував п'ятдесят копійок. Після “стабілізації” — гривню. То в туалет, вибачте, я заглядаю раз на добу. А на кухню щонайменше — три. І споживаю не туалетний папір...

Коли чую, що ціни на м'ясо за “помаранчевих” збільшилися, а за Партії регіонів “стабілізувалися”, одразу ж хочеться побачити пичку отого підбріхувача. Спитати. Де він купує м'ясо?! І... послати його... Бо пенсії, яку “Янукович збільшив майже на тридцять відсотків”, вистачає якраз на одне свиняче вуха. І то не першої свіжості... Сунути б отому словоблуду те вуха у його брехливого рота. Нехай пожував би. Чи захоचे він після цього такого стабілізатора лідерства?..

Коли оті балаболки запевняють, що лише Янукович може наладнати добросусідські відносини з Росією, хочеться вірити. Коли ж він, повернувшись із Москви, летить в Іспанію лікувати коліна, не хочеться вірити. Бо Москва, вочевидь, сприймає не постать сусіда, а його позу. І тоді в голову лізуть думки далеко не стабілізаційні. Сусідів, окрім Росії, в нас ще шестеро — Молдова, Румунія, Угорщина, Словаччина, Польща, Білорусь. І з усіма, слава Богу, в нас відносини нормальні. І з усіма вміємо говорити і ладити. А із “старшим родичем”, як із вередливою Фенькою...

«СТАБІЛІЗАТОРАМ» ВІД ДЕСТАБІЛІЗОВАНОГО

**Відкритий лист Вані Молдавана до “борців”
за щастя народу**

То, може, винна примхлива Фенька, що дружба поганенька?... І насільки нам тих колін вистачить? Навіть такого “сильного лідера”...

Але те, що “за Януковича” Україна стала “мостом” між Сходом і Заходом, майже правда. Майже, бо ще, слава Богу, остаточно не стала. Бо мости споруджують для того, аби через них їздити. Жити на мосту навіть Нестор Шуфрич не зможе. Звісно, Заходу, а ще більше Сходу вигідно мати такий “міст”. І “свого” начальника на ньому. Але українцям, навіть тим, які сповідують Партію регіонів, хочеться мати свою Державу. Нормальну. І нормальних державних діячів, які не “мости” будували б для Сходу чи Заходу, а жили б своїй землі, своєму люду.

Вітя Царапкін каже, що вождів треба вирощувати. Як капусту. Аби мали великі голови. І не порожні... Погляньмо ж на наше політичне поле. Скільки тут чортополоху! Ті, що сімдесят років впроваджували “найгуманніший у світі” практицизм — “высшая мера социальной защиты — расстрел”, сьогодні рядяться у тогу захисників народу. Гляньте на їхнього вождика — губи, як припічки. Як каже Вітя Царапкін: “Розшльопав у боях за “светлое будущее”... І далі їздить Україною та “шльопає”... Іншим, авантюристам-реформаторам, не вдалося “підпалити Рейхстаг”, то з “гемороя роблять героя”. Рятівника України... Там “прогресує” політична і людська блекота. З дебільним лозунгом “НЕ НАТО, А НАТА”... Й розносить імперський сморід по землі отчий... Отже, вождів, як і капусту, треба й дезинфікувати...

Тепер про оту депутатську “непорочність”. Нарешті. Дозріли. Аж на душі посвітлішало. Надія на справедливість засвітилася. Я,

грішним ділом, подумав, що регіонали й далі будуть вбиратися. А вони ініціативу в свого рота... Мовляв, давайте. Хоч сьогодні нас торкайте...

У цьому душевному пориві у мене виникла раціональна думка. Щоб вовк був ситим і коза ціла. З кожного депутата робиться копія. Державною мовою опудало, на регіональному наречіі “чучело”. Словом, лялька. В натуральну величину. Зверху обтягнута шкірою, на якій непомітні були б сліди торкання. А під шкірою — тканина, на ній фіксується кожен дотик... Ота копія виставляється в електорально доступному місці. Аби кожен міг підійти і з “депутатом поговорити”... А наприкінці тижня комісія з питань доторканності роздягає опудала з верхньої шкіри і дивиться: у депутата Бараненка — синяк під оком. А в депутата Цапенка — вся пика в синяках і задниця в копняках. І робить оргвисновки... Відмітки на грудях та інших частинах тіла депутатів до уваги брати не варто... Вони можуть бути не об'єктивними...

Доторканність. Недоторканність... І з нею тяжко. І без неї скрутно.

Пам'ятаєте, як свого часу депутатша Прошкуратова прикувала себе до лежачого Різак? А депутат Шуфрич тоді нібито дістав струс мозку. Ще тодішній головний медик України сумнівався у цьому. Мотивуючи формулою: аби щось струсило, треба, щоб воно спочатку було. Та, видно, що такі були. Бо хіба безмозкого поставили б “міністром катастроф”?.. Отже, я з жахом думаю, що могло б статися тоді, якби була дозволена доторканність! В одному ліжку — три стихійні лиха...

Тепер думки мого друга Віті Царапкіна. Він каже, як починають-

ся вибори, то в нього починається алергія. Бо “кухарі” приполітичних кухонь налягають на “заливний язик”. Звісно, на колір і смак товариш не всяк. Але вішати на вуха щоразу одну й ту ж локшину... При тому такими порціями... До речі, алергія збуджує агресію. У пориві “чухання” може перепасти й отим “кулінарам”...

Та й, правду кажучи, всяка “локшина” не дуже вже дає результати. Мій знайомий телефонічний чиновничок каже: “У державі — бардак! Я голосувати не підучу...” Тлумачу знайомому, що у бардаку найголовніша постать — повія (по-вашому, регіональному — “проститутка”. А гуцули кажуть “курва”, що латиною означає “кривий”). За телефонічною класифікацією вона ніби оператор. Від неї залежить, чи “споживач” буде задоволений послугами, чи ні. Вона, ота “оператор”, й обирає собі сутенера, який, звісно, обіцяє золоті гори... Потім же виявляється, що на її скромній... шії сидить уся сутенерська братія... Тож кажу знайомому: “Хочеш “бардака” — обирай сутенерів. Хочеш Державу — обирай нормальних людей. А якщо хочеш, аби було так, як є — не йди на вибори. Вибери за тебе. І курва завжди вибере курву. Тобто кривий — кривого. Кривий розумом — кривого совістю. Потім один буде обурюватися, що “бардак”, інший — “бардак” буде розширювати. Ще й топтатиметься по твоїй людській гідності — пам'ятники курвам буде возводити. Як оце зараз метушиться гнила частина Одеси з пам'ятником Катерині...

Мій знайомий задумався. Тоді спитав: “А як же відрізати, де сутенер, а де порядний політик? Вони всі зараз обіцяють золоті гори...”

— Святе письмо каже, що не по сказаному визначають благодійника, а по сodayному...

Отже, вельми стабільні “захисники народу”! Налягайте на “локшину” й далі. І на “заливний язик”... Мій знайомий “ще не визначився”...

З передвиборним привітом Вані Молдавана.

ЯК ПОСВАРИЛИСЯ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ З ПЕТРОМ МИКОЛАЙОВИЧЕМ

Петро АНТОНЕНКО

У геніального Гоголя посварилися Іван Іванович з Іваном Никифоровичем, двоє найдостойніших людей славного Миргорода. Посварилися, бо один назвав другого гусаком.

Два наші політгерої теж дружили, ще й як. Але те, що перед виборами між соціалістами і комуністами розгорівся, як співають у їхньому спільному гімні, “последній і решітєльний бой” — це факт. Коли після проголошення незалежності в Україні компартію заборонили, то перелякані комуністи побігли пересидіти негоду саме в так звану партію соціалістичну. А тепер зчинилася ціла бійка: хто лівіший? Втім, причина зрозуміла: електорату, цебто прихильників, катастрофічно меншає, доводиться цупити одне в одного.

Ось як “наїхав” Петро Миколайович на Олександра Олександровича в ефірі одного з кримських телеканалів. У наступному парламенті, заявив лідер комуністів Петро Симоненко, буде лише одна ліва партія. Звісно ж, його. Соціалістів, за його гороскопом, там і близько не стояло, як кажуть в Одесі.

Відповідь не забарилася. Олександр Баранівський, один із полум'яних трибунів соцпартії, який устиг побувати в уряді кризової коаліції аграрним міністром, дав Симоненкові таку відповідь: “Я думаю, це така провокація, дешевий популізм. Хай буде на його совісті. Хай за себе потурбується”. І додав стосовно великого бажання Симоненка отримати посаду голови Верховної Ради: “Хто кому не дає можливості помріяти трошки? Він мрійник, тому нехай помріє”.

Свого підлеглого по партії підтримав і лідер соціалістів Мороз, який днями доволі різко відреагував на випадки комуністів щодо соцпартії. Словом, дружба дружбою, а голосів на виборах на всіх не вистачить...

Костянтин ОРОБЕЦЬ,
м. Харків

Шановна редакціє
“Слова Просвіти”!

Звертаюся до вашої газети вперше. Бажаю взяти участь у читачькому вічі, про яке було повідомлено у числі 12 тижневика. Тож відповідаю на запитання:

1) Загалом рубрика “Політика” вашої газети мене задовольняє, я не вважаю, що вона потребує скорочення чи розширення. Її питома вага у структурі видання якраз така, що водночас і надає певне уявлення про політичні процеси, які відбуваються в Україні, і не “заважає” повноцінному викладу інших тематичних блоків. Більше того, на мою думку, саме матеріали, в яких досліджуються філософські, культурно-мистецькі, освітнянські проблеми, повинні бути пріоритетними. Наш соціум надміру політизований, тож навіщо зайвий раз зацентровуватися на політиці? Політична культура відбиває рівень культури загальної, а рівень культури політиків — культуру всього народу. Отже, основні завдання “Слова Просвіти” вбачаю у вихованні патріотизму, об’єднанні людей на засадах національної ідеї і спільних інтересів, культурному відродженні України, розвитку національної самосвідомості й почуття національної ідентичності, популяризації України, українського життя в усіх його виявах. І вам справді вдається виконувати це!

Я б не виділяв окремих політиків, матеріали про яких хочу бачити в рубриці “Політика”, хоча, як на мій погляд, могли б виявитися досить цікавими інтерв’ю з рядовими партійцями, яких ніколи не обирали на ті чи інші державні посади, їхнє бачення соціально-політичної ситуації. Цікавими можуть бути інтерв’ю з чиновниками, що відповідають за ту чи іншу проблемну сферу в Києві, всій державі.

А питання до всіх політиків: “Завдяки чому Україна може стати європейською і світовою державою, вийти на один рівень економічного й соціального розвитку з провідними країнами Європи і світу, які кроки до цього здійснює конкретна партія (або державний орган)?”

2) У соціально-економічному плані на сторінках тижневика варто приділити увагу соціальній структурі українського суспільства, рівню доходів кожного прошарку населення, джерелам прибутку і працевлаштуванню (можна взяти статистику в розрізі областей); проблемі приватного підприємництва (перепони розвитку малого і середнього бізнесу, показники діяльності великих підприємств України) та іноземних капіталовкладень; банків і банківської діяльності; ринку страхових послуг і цінних паперів в Україні; співвідношенню зростання обсягів ВВП зі зростанням фактичного рівня життя громадян.

Вадим ПЕРЕГУДА,
краєзнавець

Викопні рештки часів мезозойської ери знайдено у Козятині Вінницької області. Збираючи зразки геологічних порід для шкільного музею, вчитель початкових класів київської гімназії “Гармонія” Оксана Миколаївна Перегуда натрапила на цікаві відбитки у кремені доісторичної фауни. Зібрані матеріали: кремень, кварцит, опал — було надано на розгляд науковців у Національний науково-природничий музей НАН України.

ЧИТАЮ, РОЗМІРКОВУЮ, ПОЛЕМІЗУЮ

Звісно, “Слово Просвіти” не повинно перетворюватися на фінансово-економічне видання, але реальні соціально-економічні трансформації, що відбуваються в Україні, принаймні в загальному вигляді, проаналізувати варто.

3) Я не драматизував би надто ситуацію з “четвертою хвилею” міграції. Постійна міграція населення — природний процес, і якщо у великих світових державах буде багато успішних українців, це, безперечно, треба оцінювати позитивно, особливо, якщо останні підтримують тісні зв’язки між собою, не забувають про українське коріння.

Проблема ж емігрантів полягає в одному: чому з України, в якій спостерігається демографічна криза, масово йдуть заробітчани до інших країн? Чому велика й багата на природні ресурси Україна не може забезпечити кожного свого громадянина роботою, належним рівнем достатку? Саме ці питання можуть і повинні стати предметом детальних досліджень, дискусії всіх зацікавлених сторін.

4) Літературно-мистецькі рубрики “Слова Просвіти” якщо й доречно вдосконалити, то тільки розширивши їх. Зокрема, хотілось би більше дізнатися про сучасних українських письменників, акторів, музикантів, мовознавців, режисерів, їхні біографії, з чого починався їхній творчий шлях, які перешкоди вони долали тощо. Наприклад, серед письменників заслуговують на увагу Ю. Андрухович, О. Забужко, Л. Дереш; серед мовознавців можу виокремити таких, як А. Бурячок, В. Бусел, О. Сліпущко, В. Яременко. Звичайно, цей перелік не є вичерпним.

Непогано було б глибше висвітлювати діяльність осередків української культури — окремих видавництв, театрів, творчих спілок тощо.

5) Цікавих публікацій у кожному числі вистачає. Узяти хоча б число 18. Вельми сподобалися змістовні статті М. Дробнохода “Криза системи знань”, В. Киричка “Кросворди епохи Брежнєва”, В. Войтенка “Паспорт “середнього” українця”, В. Корпусової “Про те, що люблю”.

Я протягом тривалого часу замислювався над проблемами, які порушує п. Войтенко, і повністю згоден із його висновками та пропозиціями. Дуже глибока, ґрунтовна стаття! Сподіваюся, Ви продовжите співпрацювати з цим шановним професором.

Головним критерієм якості статті вважаю не тематику чи

географічні координати, а важливість її для всього українського народу та актуальність для кожної людини окремо.

6) Складна, відповідальна і захоплююча це справа — бути головним редактором (велика подяка пані Л. Голоті! Бо й суттєво змінити майже нічого, та все ж спробую). Я б почав із вироблення чіткої концепції “Слова Просвіти” як газети національного відродження. У центрі — цілісна картина України як держави і як нації у світлі нагальних проблем, історичного досвіду та літературного слова. Постійні рубрики повинні відповідати складовим культури (наприклад, політична, правова, освітнянська, музична, художня, фізична, мовна). Значне місце на сторінках газети відвів би для матеріалів, у яких йдеться про здобутки українців (науковців, діячів культури, спортсменів) та їхні проблеми (на державному, регіональному та місцевому рівнях), славне минуле України (зокрема, епохи Київської Русі), про окремі історичні постаті; запрошував би посадовців до дискусії з читачами з конкретних питань; приділив би увагу проблемам забезпечення права кожного українця на гідне життя, формування здорової та високоосвіченої нації з позитивними демографічними показниками, стабільності українських шлюбів, становленню сім’ї як головного осередку виховання молоді. У рубриці “Невідома Україна” (або “Україна Incognita”) розповідалося б про історичні факти, події, місця тощо, які ще не стали відомі широкій громадськості, але мали чи мають надзвичайну

цінність. Окрім того, газета вміщувала б анонси та короткі критичні огляди найважливіших подій культурного життя України.

7) Ілюстрацій у газеті достатньо, й вони органічно поєднуються з відповідним текстом. Єдине, чого на світлинах не хотів би спостерігати, — ті кадри, ті обличчя, які часто демонструють на телебаченні або зустрічаються в інших виданнях. На щастя, досі таких фотографій у “Слові Просвіти” я не бачив і сподіваюся, що не побачу.

8) Передплатую газету з січня цього року. Читаю завжди повністю й уважно, розмірковую, часто подумки полемізую з авторами. Великою перевагою “Слова Просвіти” вважаю відсутність реклами, програми телебачення, “корисних порад”, “сенсаций”, кросвордів, анекдотів, рубрик “Дім, сад, город” і “Кримінал” — усього того, що засмічує, знецінює масив важливої інформації, яка здатна вплинути на формування світогляду людини, підштовхнути до роздумів, переосмислення свого ставлення до України і стилю власного життя.

9) Виклад матеріалу доступний і не вимагає від читача спеціальних знань, хоча наявність базового інтелектуального (освітнього) рівня, звичайно, потрібна; стиль, мова, обсяг публікації (виходячи з загального обсягу видання) цілком задовольняють. Але до статей із поміткою “Далі буде” ставлюся скептично, бо вони мають незавершений вигляд, вимагають від читача перебувати в очікуванні (до наступного числа), а це не сприяє зосередженню уваги на тій чи іншій проблемі, руйнується послідовність сприйняття матеріалу, ще гірше — коли в одному числі наведено аргументацію, в другому — висновок (або навпаки), а в підсумку, читаючи одну частину статті, важко зрозуміти, до чого автор веде. Тому, гадаю, матеріали з позначкою “Далі буде” варто розміщувати як виняток, а не правило.

ВУЛИЧНИЙ ФОТОГРАФ

Фото О. Литвиненка

ЗНАХІДКИ ЧАСІВ ДИНОЗАВРІВ У КОЗЯТИНІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Палеонтологічні дослідження показали, що приблизний геологічний вік знайдених у Козятині викопних матеріалів — понад 150 млн років, що за періодизацією належить до другої половини мезозойської ери (можливо, крейдовий період). Серед знайдених відбитків переважають рештки доісторичної фауни, а саме: молюски (cardi-

um), корали (anthozoa), плечоногі (brachiopoda), голкошкірі (echinodermata). Це свідчить, що на місці Козятини 150 млн років тому було мілководне тепле озеро, на якому розквітали у великій кількості корали і молюски, через прозору воду на дні можна було побачити безліч морських лілій і морських їжаків. Цікаві знахідки з висновками

вчених щодо визначення їхнього віку вирішили подарувати Козятинському краєзнавчому музею. Можна тільки сподіватися, що майбутні палеонтологічні дослідження на Козятинщині приведуть до знайдення значних за розміром істот, що могли мешкати на мілководді в часи історичних динозаврів мезозойської ери.

ОБЛАСНА «ПРОСВІТА» ЗАПОЧАТКУВАЛА КОНКУРС «СІМ ЧУДЕС ЧЕРНІГІВЩИНИ»

Петро АНТОНЕНКО

Такий конкурс, який є логічним продовженням щойно завершеної акції “Сім чудес України”, започаткувала Чернігівська обласна “Просвіта” і її видання — газета “Сіверщина”. Характерно, що серед співорганізаторів конкурсу — місцева влада: обласна рада та управління культури і туризму обласної державної адміністрації. Мета конкурсу та ж, що й всеукраїнського: повернути увагу держави, громадськості до охорони, відновлення наших національних святинь, розвитку туризму. У “Сіверщині” надруковано орієнтовний список номінантів, який мешканцям області запропоновано продовжити і взяти участь у голосуванні. Серед номінантів — унікальні пам’ятки, адже лише в обласному центрі п’ять храмів домонгольського періоду. Тож номінанти — найдавніший Спасо-Преображенський собор XI століття, Княжий дитинець — Вал, Антонієві печери — фіналіст всеукраїнського конкурсу, палац останнього гетьмана України Кирила Розумовського в гетьманській столиці Батурині, знаменитий палацово-парковий комплекс Качанівка, дендропарк родини Скоропадських Тростянець, Спасо-Преображенський монастир Новгород-Сіверського, Густинський монастир на Прилуччині.

Ініціатор і голова оргкомітету всеукраїнського конкурсу Микола ТОМЕНКО, побувавши днями в Чернігові, всіляко підтримував ідею цього конкурсу, зазначивши, що подібні акції можна і варто провести в усіх регіонах, і це лише підсилює б увагу до наших національних святинь.

МІЖНАРОДНИЙ ГОГОЛІВ ФОНД

Надія ОНИЩЕНКО,
м. Ніжин

У Москві група російських та іноземних державних, комерційних і громадських організацій, закладів і підприємств створила Міжнародний фонд 200-ліття Миколи Васильовича Гоголя. Ініціатором створення виступив голова Ради директорів Міжнародної економічної палати “Америка-Азія-Європа” академік Олександр Петькун, обраний президентом Фонду.

Життям і творчістю видатного письменника вчений цікавиться понад тридцять років, з часу навчання в Ніжинському державному педагогічному інституті імені Миколи Гоголя 1971—1975 років. На думку академіка, світову літературу неможливо уявити без “Ревізора” і “Мертвих душ”. Росія й Україна — крила генія Гоголя, вважає Петькун. Під таким поглядом на життя й творчість видатного майстра слова XIX століття Міжнародний фонд здійснюватиме практичну діяльність.

Першочергові ювілейні програми Фонду — видавничі. Насамперед це енциклопедія “М. В. Гоголь. 1809—2009 рр.”, яка вийшла окремими випусками російською, українською, англійською, французькою, іспанською, арабською, китайською, німецькою, італійською, португальською, грецькою, турецькою, корейською, азербайджанською та урду мовами.

Буде також видано й перевидано книжки та збірники: “1001 запитання про М. В. Гоголя. Роздуми, аналіз, оцінки” (автор ідеї й упорядник О. Г. Петькун), “М. В. Гоголь: да-ти, люди, факти”, “М. В. Гоголь у картинах і малюнках художників світу”, “Вчені й письменники світу про М. В. Гоголя”, “Театральні діячі світу про М. В. Гоголя”, “Перекладачі світу про М. В. Гоголя”.

За сприяння посольств іноземних держав у Російській Федерації й Україні, а також посольства РФ у країнах Європи, Азії, Африки та Америки Міжнародний фонд планує випустити ювілейні збірники “М. В. Гоголь і світ”, “Політики й дипломати світу про М. В. Гоголя”, “М. В. Гоголь і Схід”, “М. В. Гоголь і Єгипет”.

Заплановано й інші ювілейні заходи.

“Бажаємо дорогому ювілярові здоров’я,
плідної праці, нових здобутків і творчих
злетів, і “щастя пити із сонячних криниць”.

«ПРОСВІТА»

Тарас ШЕВЧЕНКО,
голова Запорізького обласного
об'єднання ВУТ “Просвіта”

Він народився у простій селянській родині. Батьки через усі випробування більшовицьким режимом зберегли українське національне коріння, виховували в дитей почуття синівської любові до “занапащеного” козацького краю, його історії, культури.

Закінчивши середню школу із золотою медаллю, Віктор Чабаненко вступає до Запорізького педагогічного інституту. 1959 року отримує диплом з відзнакою за спеціальністю “українська мова і література та німецька мова”. Служить у війську. 1962—1965 рр. навчається в аспірантурі під керівництвом відомого мовознавця професора С.П. Самійленка. Дисертацію “Говори долини річки Кінської” 1965 року направлено до вченої ради Дніпропетровського університету й успішно захищено. Автор цією роботою започаткував вивчення живого народного мовлення Запорізького краю в усьому його розмаїтті, наступні дослідження якого потім знайшли наукове втілення у серії “Пам’ятки мовної культури Нижньої Наддніпрянищини”.

Та життєвий іспит, який склав на мудрість, треба було пройти ще й на мужність, “на сил безмірність”, коли став на захист роману О. Гончара “Собор” від огульної критики, влаштованої на замовлення “керуючої і направляючої”, її всюдисущого і “недремного вуходоносора”. За непохитність думок 1968 р. Віктора Антоновича звільнили з роботи. Та поневіряння кандидата наук у ранзі безробітного лише посилили в ньому ті цінності, якими ніколи не поступався: справедливість і свободу, любов до рідного Запорізького краю і до Батьківщини, осмислення себе як частини великої цілісності — свого народу.

Повернувшись до наукової і викладацької роботи, продовжує плідно працювати не лише у галузі українського мовознавства, а й літературознавства, підтримує тісні зв’язки з редакцією Білоруської енциклопедії та газетою “Література і мистецтво”, перекладає українською мовою з білоруської поезії М. Богдановича, Я. Купала, Я. Коласа, П. Бровки, Р. Барадуліна та ін., з німецької Г. Гайне, Г. Гервега, з російської А. Майкова та ін.

Професор В.А.Чабаненко викладає загальне мовознавство, історію мовознавства, стилістику української мови, вступ до слов’янської філології.

Ще у студентські роки, і потім, коли збирав матеріали для дисертації, старанно записував діалектні слова, фрази, пісні, народні прислів’я, приказки, перекази та легенди. Згодом виник задум зібрати докупи й видати окремою книжкою легенди і перекази збирачів-подвижників усної народної творчості, зокрема тих, які “пройшли фольклорною нивою Нижньої Наддніпрянищини”, доповнивши її власними записами і записами своїх сучасників. Так з’явився збірник легенд та переказів Нижньої Наддніпрянищини “Савур-могила” (1990), до якого увійшли записи народної творчості, здійснені Я. Новицьким, Д. Яворницьким, І. Манжурою, О. Стороженком, О. Афанасьєвим-Чужбинським.

А ще серія “Пам’ятки мовної культури Нижньої Наддніпрянищини”, до якої увійшли книжки: “Сестра орлів”/Легенди та перекази (1991), “Мудре слово”/Прислів’я та приказки в говірках Нижньої Наддніпрянищини (1992), “Гартоване слово”/Постійні порівняння в говірках Нижньої Наддніпрянищини (1995), “Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпрянищини” (2001), “Прізвиська Нижньої Наддніпрянищини” (Книги 1, 2, 2005).

Багато праці доклав професор до укладання „Словника говірок Нижньої Наддніпрянищини” у чотирьох томах (1992).

У дослідницькій роботі В.А.Чабаненка значне місце посідає вивчення українсько-білоруських літературних і культурних взаємин.

У збірнику наукових праць “Славистичні студії”/Зв’язки, постаті, оцінки (2003) розглянуто окремі питання славистики, зокрема міжслов’янських літературних, мовних, фольклорних і культурно-історичних взаємин. Усього у збірнику вміщено двадцять п’ять статей та нарисів про Івана Франка, Йозефа Добровського, Шандора Петефі, Христо Ботева, Агатангела Кримського,

Максима Богдановича, Федора Корша, Олесь Гончара, Янку Купалу та ін., а також рецензії, відгуки й анотації.

Значну увагу приділяє В.А.Чабаненко вивченню мовотворчості Т.Шевченка, І. Франка, І. Вишенського, Лесі Українки, В. Стефаника, В. Поліщука, Олесь Гончара, Я. Баша, Д. Бандрівського, Дніпрової Чайки, П. Ребра, М. Лиходіда, Яра Славутича та інших українських письменників.

Він — упорядник та автор біографічних довідок про поетів антології “Січовий парнас” (2000), в якій знайомить із поезією майже сорока вихованців Запорізького національного університету.

Віктор Антонович — автор близько ста п’ятдесяти статей в українських енцикло-

«БОЛЯТЬ МЕНІ ПОРОГИ Й ЛУГ ВЕЛИКИЙ...»

педіях: “Українській радянській енциклопедії”, “Українській літературній енциклопедії”, “Шевченківському словнику”, енциклопедії “Українська мова”, а до малої енциклопедії “Українське козацтво” подав майже чотириста статей.

В. Чабаненко — упорядник, редактор, автор Переднього слова і приміток збірника „Січова скарбниця. Легенди та перекази Нижньої Наддніпрянищини” (1999). Це інша назва уже згаданої фольклорної збірки „Савур-могила”, яку упорядник майже вдвічі доповнив новими переказами та легендами.

1998 року він виносить на суд читачів найрозмаїтіші і найтонші порухи власної душі в поетичній збірці “Собор душі моєї”. Пізніше видано збірки “В гостях у юності твоєї”/Поезії. Поетичні переклади (1999), “У вічному двобої”/Поезії. Поетичні переклади (2000), “Оратанія”/Поезії. Поетичні переклади (2001), “Оратанія”/Поезії (2004), “Січ духовна”/Поезії (2007), у яких вчений і поет не лише характеризує морфологію психіки людини, а й її національних устремлень, основних національних цінностей: свободи, правди, добра.

Видає збірки досліджень і публіцистичних нарисів “Моя Франкіана” (2005) і “Моя Шевченкіана” (2006), “Мій Богданович” (2007), “Нариси з козакознавства” (2007), до яких увійшли мовознавчі, літературознавчі, історичні наукові розвідки та публіцистичні нариси, енциклопедичні статті, публічні промови, рецензії. У першому знаходимо статтю “Щоб слава наша не вмирала (І.Франко про козацтво)”, у якій автор “щедру данину феномену українського козацтва” розглядає через Франкове поетичне слово і його літературознавчі студії. “Він зробив, — пише автор, — усе для того, щоб ця слава не вмерла і не дала згаснути історичній пам’яті його рідного народу”. Автор Франкові студії про козацтво бачить у тісній сув’язі з поезією Кобзаря, у творчості якого козацька тема є однією з провідних. До збірників В.Чабаненко включив свої вірші “Мій меч” і “Сповідь” (написаний узимку 1960 року після того, як автор у складі військової делегації під час строкової служби відвідав Львів, але вперше

вірш опубліковано у збірці “У вічному двобої” (2000)).

Серед публіцистичних нарисів збірки “Моя Шевченкіана” бентежний щем викликає спогад “Мої перші кроки до Шевченка”, в якому автор пише, що “захоплення Шевченком у мене зростало в міру того, як моїм очам і моєму дитячому розумові відкривалася навколишня дійсність”.

Серед наукових інтересів В.Чабаненка важливе місце посідає публіцистика, присвячена проблемам відродження мови, історії, культури й духовності українського народу. У руйнації віковичної природи вбачає не лише наукове невігластво, а й цілеспрямоване нищення “дороговказів” — символів нашої незалежності, свободи, боротьби за

Відомому вченому, професорові, доктору філологічних наук, академіковій вищої школи, члену Національної Спілки письменників України, заслуженому діячеві науки і техніки України, Почесному Голові Запорізького обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка Віктору ЧАБАНЕНКУ у вересні цього року виповнюється сімдесят.

волю і самостійне державне життя у колі вільних народів.

Упродовж багаторічних роздумів, пошуків, досліджень з’являється оригінальна наукова розвідка В. Чабаненка “Великий Луг Запорозький” (Історико-топонімічний словник, 1999), яку присвятив “невмирущої пам’яті вірному синові України, шляхетному лицареві й великому страднику Петрові Кальнишу зі всім славним Військом Запорозьким Низовим”.

Книжка “Великий Луг Запорозький” — це словник енциклопедичного типу, в якому подано історичні, географічні, археологічні, лінгвістичні, фольклорні та інші відомості про 2075 топооб’єктів, “абсолютна більшість яких назавжди зникла з карти Нижньої Наддніпрянищини”.

Словник передає сутність його автора як науковця, людини, патріота: глибокі роздуми над минулим і сучасним станом нашої вікової природи, матеріальної, культурної, духовної й історичної пам’яті нашого народу. Розкриває ганебну роль “приходьків”, безбаченків у їх руйнації. Так, у статті *Нікополь* автор зазначає, що це “місто обласного підпорядкування... веде свій початок від поселення *Микитино* або *Микитино* *Перевозу*, заснованого в першій половині XVI століття запорожцем Микитою Циганом... 1781 року дістало назву *Нікополя*... Остання назва (вона ж і сучасна) походить від двох давньогрецьких слів: Ніка (ім’я богині перемоги) та поліс (місто), придумана царськими фаворитами, московськими завоювальниками на честь їхньої “перемоги” над запорожцями. Українські патріоти топонім мають сприймати як глум над нашими славними лицарями, над нашою історією. З утвердженням справжньої незалежності України він неодмінно буде змінений первісним, козацьким найменуванням — *Микитине*”.

У словнику авторові пояснити основні причини затоплення Великого Лугу не завжди вдається, зважаючи на його специфіку, і він це виголошує у публічних виступах: “Яку мету переслідували люди, які нищили Великий Луг? Ясно, що був елемент невігластва: не пророзаховано на належному науковому рівні, до чого це зможе призвести. Але я абсолютно впевнений: там була ще й інша причина, яка підштовхнула до руйнації Великого Лугу, до знищення цієї землі. Це ж територія, де була Запорозька Січ. А що таке Запорозька Січ для України, для українського народу? Це символ нашої незалежності, свободи. Це наша історія.

І ось люди, які тепер тут живуть, їдуть електричками повз так зване Каховське море, не знають, що вони їдуть повз руїни, повз труну нашої волі, нашої історії, повз труну нашої правичності, яка веде свій ро-

довід ще з трипільських часів, періоду, який сягає 7—10 тисяч років історії. Знищено все. Але річ не тільки в тому, що знищено — нищиться й досі”.

Своєрідним продовженням “Великого Лугу Запорозького” стала не менш оригінальна книжка В.Чабаненка “Українська Атлантида” (2006). Це ода пам’яті віковичній природі, рослинному і тваринному світу Великого Лугу, унікальній екологічній системі, які склалися протягом багатьох тисячоліть і пішли “мутнохвилям” на дно Каховського моря, нашої давньої людності, що створила матеріальні й духовні цінності, січовому великолузькому товариству XVI—XVIII століття, лицарському ордену запорожців, що мав великий авторитет у всьому цивілізованому світі.

Запорожці говорили, що “Січ — мати, а Великий Луг — батько”. Середньовічний Європі запорожці показували не лише високий військовий вишкіл, а й глибокий свідомий патріотизм, справжню демократію, правдиву віру в Бога, освіченість, вміння господарювати і захищати власні права вільної людини, оберігати й примножувати природні багатства. Про все це у цій книжці.

Та не лише знайде читач в ній правдиву історію Великого Лугу і Запорожжя, а й ономастичні, етимологічні, фольклорно-етнографічні, географічні, мемуарні спостереження автора. Подаючи останню історичну сторінку з життя Великого Лугу, автор робить опертя на власні спогади та спогади своїх земляків, мешканців надвеликолузької місцевості. Книжка ця також про те, як “байстрюки Єкатерины” силою й обманом відбирали нашу споконвічну землю, січові вольності-займища. Примусові переселенці з північних регіонів понад два століття “обустрявали” споконвічно український край. Ось сучасні наслідки цього колонізаторського “обустроювання”, про які пише автор: “Теперішня різноплеменна людність *Нікополя* (значною мірою “русскаяязычная”) мало цікавиться *Запорожжям*. Та воно й не дивно, адже після зруйнування *Січі* і протягом XIX століття місцевим жителям московська окупаційна влада суворо забороняла згадувати й розповідати чи співати на людях про козачину. Хто порушував заборону, того карали різками. Не можна було захоплюватися запорозькою героїкою і в часи московсько-більшовицької імперії (СССР), оскільки таке захоплення вважали “українським буржуазним націоналізмом” і карали *Сибіром*, *Соловками*, в’язницею або розстрілом. Отож сучасні нікопольці цікавляться більше єврейсько-німецькими та московськими “хохмами”, аніж легендами й переказами про козаків. Нещодавно канал “1+1” повідомив, що в *Нікополі* (за бажанням громадськості) має відкритися музей... “мадам Грицацуевой” і що буцімто ця “мадам”, як і Остап Бендер (персонажі з творів І. Ільфа та Є. Петрова), були родом саме з *Нікополя*! Отакі-то чудеса в решеті! Якій там *Петро Кальнишевський*, який там *Іван Сірко*! Натє вам, дурні хакли, мадам Грицацуеву!”.

Провину в трагедії Великого Лугу — хоч вона була лише “епізодом” серед трагедій в колоніальному минулому України — автор вбачає не лише в тому, що національні дороговки знищено імперською, а потім тоталітарно-більшовицькою експансією, а й “правнуками поганями”, що “дали себе в пута взяти”. Та Великий Луг сьогодні живе, оскільки “світлий нам ясними очима-озерами з мороку передчасся, він шумить нам п’яними вітрами із трипільсько-скитських тисячоліть, він озивається до нас легендами з козацьких віків... Вдивляюся в ті очі — і побачимо свої першосліди на Землі! Вслухаймося в той шум — і почуємо голос своєї Доли! Вникаймо розумом у ті легенди — і дізнаємося, чий ми нащадок”.

У мовознавчій, літературознавчій, публіцистичній і поетичній творчості Віктор Антонович Чабаненко, на нашу думку, продовжує розвивати українську філософську школу, яка бере початок від Григорія Сковороди і Памфіла Юркевича, відому під назвою кордоцентризму або “філософії серця”. Вона — в усвідомленні українцями величчя славної й героїчної історії, культури, духовності.

Бажаємо дорогому ювілярові у переддень сімдесятиріччя здоров’я, плідної праці, нових здобутків і творчих злетів, і “щастя пити із сонячних криниць”.

Євгенія ВОЛИНСЬКА,
м. Луцьк

Оптиміст! Навіть п'ять хвилин спілкування з ним не обходяться без радості — смієшся від душі... Бо така щира віра, така багата, колоритна, смачна мова в нього, пересипана прислів'ями, примовками, гумором, отими неповторними бувальщинами із щедрого зустрічами життя — життя українського митця, сина своєї землі, свого народу. Національне, самобутнє, українське давало і дає наснагу Мареничу жити, співати, творити...

А ще він трепетно любить людей: до болю, до сліз, до придику, до клубка в горлі!

Вірний у дружбі, не кидає в біді, не забуває добра — про таке чоловіки наші (волиняки, холмщаки) не говорять — носять у собі... Бо Волинь — то така маленька і рідна до болю земля-матінка, де і трави нашепочуть, якщо тобі повірять, і вітер ту думу-печаль принесе, що заболить-стривожить і заб'є на сполох...

Отож Мареничу наші вітри і трави першому все й передають. Бо знають — почує і на той життєвий поклик відгукнеться. Про це вам розкажуть і Петро Мах, і Богдан Самохваленко, й Іван Чернецький, та й інші його "друзьки" — їхню дружбу перевірили непрості життєві ситуації. Вони вистояли, наші волиняки-холмщаки. Вистояв і Маренич.

Часом аж серце терпне — як він усе це виболошене в собі носить?!

Носить, люди добрі, носить...

Той біль — в його пісні, виспіваній на вірші наших волинських авторів.

Біль за друзів своїх — поетів, письменників, митців України, Лесиноного краю — Волині, які сьогодні не можуть прорватися до вас зі словом своїм — не звучать ні на телебаченні, ні на радіо, а звучать на тих каналах переважно "тумбалалаєчники" чи "ерзаци для екзилу тумбалалаєчного". То наш Маренич у піку всім (а він каже, що "в піку всім") співає пісні на тексти саме цих друзів своїх — українських поетів: Петра Маха, Василя Гая, Віктора Лазарука, Івана Чернецького, Олександра Войтюка, Василя Простопчука, Яра Славутича, Богдана Стельмаха, Ніни Шаварської, Валерія Гнатюка, Надзеї Мікуліч.

Маренич виспівав-виболів для нас у своїй пісні поезію тої гіркої доби в історії України, коли великодержавний шовіністичний репресивний режим знищував українську інтелігенцію, поповнюючи нею тюрми, каторгу, створюючи суспільний вакуум довкола її творчих доробків, убиваючи її відвертим переслідуванням.

Уже відійшли у Вічність зв'язкова УПА Лариса Морочин (вона упокоїлась у Канаді) і великий поет України Олександр Богачук, наш земляк — співтворці тексту "Зв'язкова".

Немає вже серед нас, але говорять голосям Маренича з нами, живими, — його друг Тарас Музичук та Віра Іващенко.

Слухаю пісні на слова цих Лицарів Духу і

ський режим незримо корегував і мою долю...

До березня 2007 року з Мареничем я особисто не була знайома, навіть ніколи "наживо" не бачила — не перетиналися наші життєві дороги, хоча йшли десь поряд іще з дитинства. У нього воно минало серед степів і курганів, на Криворіжжі, моє — на Дніпропетровщині. Свої перші вірші я написала на рідній Волині, він зі своїм тріо Мареничів зазвучав на весь світ теж зі співочого Лесиноного краю. І мої, і його корені — в Холмщині, з якої наших дідів і батьків депортували, виселили, викинули, вирвали з корінням. Нині там Польща. Дід Маренича по матері Олександр Костянтинович Жимаїдук знайшов спокій у Сибіру — його поховано у Бійську.

24 березня цього року на меморіальному комплексі в Луцьку біля пам'ятника жертвам, яких зазнали українці Холмщини, Підляшся, Надсяння, Лемківщини, Бойківщини під час воєн, депортацій, терору та репресій, проходило Віче скорботи. А оскільки дід Маренича по матері — холмщак, то і Валерій Петрович був із нами.

СПІВАЙ, БРАТЕ! Який він, Маренич, сьогодні?

Віри — й оживає історія України, яка виборолала волю, виборє і долю.

Святою вірою в Україну пульсують повстанські пісні у виконанні Маренича — пісні, що живуть у пам'яті народній, кличуть до єдності в ім'я світлого майбутнього нашої держави.

Щира дяка землякам — Олександрові Кучинському, активному молодому волинянину, не байдужому до долі української пісні, і звукорежисерові Андрієві Жернову, редакторів видавництва "Вежа" Людмилі Пащук, фотокореспондентів газети "Луцький замок" Валентину Любі. Вони допомогли реалізувати новий проект, зробили світліни, записали пісні на тексти волинських авторів у виконанні народного артиста Валерія Петровича Маренича. Їх слухає Волинь. Віримо, що завдяки каналам Національного українського радіо, 3-му каналу духовного відродження "Радіо Культура" пісні Маренича на тексти волинських авторів почують Україна і весь світ.

Хто для мене Маренич? З цим іменем зв'язане моє зріле творче життя — українки, матері, журналістки. Воно провело від Бугу до Єнісею і повернуло на Волинь — імпер-

Там я підійшла до Маренича. Познайомилися. Потім ішли алеями Меморіалу, розмовляли, і мені відкрився Маренич, якого я не знала, не відала, але якого відтоді називаю своїм братом по духу.

Маренич оповідав свої неперевершені мистецькі бувальщини. Говорили і про те, що міг дати Майдан і що ми після Майдану "проморгали", не розвинули... І як сталося, що перехопили ініціативу сили, які завдають ідеям того Майдану нищівних ударів — "піддих", руйнують, нищать в Україні українське. І як діяти кожному сьогодні на полі борні і щоденної роботи, як виборювати втрачені позиції, з ким іти далі.

Маренич лукавство нутром чує. І свого в людині — по духу, по мислі — теж одразу розпізнає... Кому випадало з паном Валерієм спілкуватися, знає оту зачарованість його словом, коли боїшся щось "не так" мовити, щоб не сполохати ту щедрість-довіру, якою обдаровує Маренич, коли розповідає свої "прості-непрості історії". Бо відкривається така таїна, така глибина, такий великий світ, такі імена-легенди, що аж подих перехоплює... А Маренич залишається самим собою.

Оповідає, наче вони, ті люди-легенди, з ним поряд, і в дійстві сім беруть участь.

Саме ця органічність, вірність собі в будь-якій ситуації викликає повагу до цієї людини.

А ще ж є її Величність Пісня!

Як же він її голубить-викухує-виспівує, як ходить за нею. І не днями — роками! Кожне слово, кожна нота, кожен регістр голосу — через серце!

Щедрістю душі і піснями своїми обдарував Валерій Петрович мої дорогих холмщаків і мене у серпні цього року, коли прийшов у товариство на репетицію хору "Дзвони Холмщини" і тріо "Віра. Надія. Любов" — лауреатів міжнародних, всеукраїнських та регіональних фестивалів української пісні.

Співали. В унісон. До вечірньої зорі. Бо еднали нас і пісня, і доля.

Я слухаю Маренича. Субота. Десяте серпня. Телефоную пан Михайло Ватуляк. Подвижники української книги, вони разом з дружиною заснували у Львові унікальне ТЗОВ "Книжкові джерела", які сьогодні поповнюють могутню ріку під назвою "Культура України". "Добрий день! — вітаюся. — Рада Вас чути, пане Михайле. Де Ви є і як ся маєте?" "Дякую, пані Євгеніє, телефоную Вам з Карпатських гір. Тут зараз починається І Міжнародний фестиваль української пісні "Бескиди"... Слухайте, пані Євгеніє..."

Слухаю. Співає наш Маренич. Та це ж "Ген на узліссі хрест мовчить" на слова Петра Маха... Спасибі, Михайле Васильовичу, за такий подарунок! Боже, яке це благо, що я в Україні, серед людей, рідних мені по Духу, по Вірі, по мові, по спільній справі. Нас познайомив третій канал Національного радіо. Карпати, Галичина, Бескиди. І — Колодяжне, Лесин край, Волинь. Київ, Львів, Луцьк... Ми — разом!

Я слухаю Маренича. І в себе на Волині, і там, в чужині сибірській, жила з піснями у виконанні тріо Мареничів, Анатолія Солов'яненка, Бориса Гмирі, Дмитра Гнатюка, Ніни Матвієнко, Євгенії Мірошніченко, Софії Ротару, Назарія Яремчука, Володимира Івасюка. Їхніми голосами говорила з нами з-за Уральських гір, через простори сибірські така далека і така рідна Україна.

Всі, хто ще й сьогодні внаслідок життєвих обставин живуть по далеких світах, вдячні за те світле, людське, глибоко народне, порядне, що звучало в піснях цих митців упродовж багатьох десятиліть і звучить сьогодні.

Дякую Богу, що дарував мені після повернення з тих далеких світів на рідну землю зустріч і спілкування з великою людиною, наділеною тими чеснотами, що притаманні українцям, митцю, народному артистові України, воякові за крашу долю.

Голос Маренича не лукавив і не лукавить. З його пісню радієш, міцніше духом, думаєш про наше минуле, щоб стати у стрій за наше майбутнє.

Співай, мій брате, співай, дорогий!

Виспівай землі українській долю добру, світлу, чесну і в честь багату.

ПРОСВІТНИЦЬКА МІСІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПІВАЧКИ

Мирослава ЗАЙКО,
піаністка,
м. Заліщики Тернопільської обл.

23 вересня відзначатимемо 135-річний ювілей славетної Соломії Крушельницької. Тернопільська громадськість готується до відкриття пам'ятника видатній оперній співачці.

Цій артистці споруджують пам'ятники, встановлено меморіальні барельєфи на будинках, де вона жила, створено музеї, її ім'ям названо вулиці та державне музичне училище в Тернополі, видають книги спогадів, листів, дослідницькі монографії, виходить великоформатна газета "Соломія", проводять ювілейні вечори-концерти, організовують вокальні конкурси імені С. Крушельницької.

Соломія з дитинства відчувала і зрозуміла: має здійснювати свою просвітницьку місію засобами вокально-сценічного мистецтва. Вчилася співати у батька-священника (сольфеджіо), у батьковому сільському хорі, в тернопільському хорі "Українська бесіда".

Під час навчання у Львівській консерваторії Соломія співала в академічному хорі та у хорі "Боян" під орудою то Д. Січинського, то

Ост. Нижанківського, була солісткою. Часто виступала у просвітницьких концертах. Разом з іншими студентами ставила на консерваторській сцені українські опери: "Купало" А. Вахнянина, "Запорожець за Дунаєм" П. Гулака-Артемовського, "Різдвяна ніч" М. Лисенка, виконувала в них головні партії.

"Своїми здібностями і фактом ти повинна служити Україні", — такі настанови давали їй батько, старший брат Антін, а також Д. Січинський, М. Павлик. Своє мистецьке призначення так розуміла і сама Соломія.

"Я хотіла доказати песимістам, що й українська душа є здібна осягнути вершок артизму і чим потягнути за собою інших". Всупереч міщанським звичаям, Соломія на позичені в батька гроші їде до Мілану по науку, бо "одними здібностями вершин не осягнеш".

Отримавши приватним способом вокально-сценічну освіту в Мілані, гастролюючи за контрактами у найпрестижніших залах Європи й Америки з великими тріумфами, будучи примадонною Варшавської та Санкт-Петербурзької опер, Крушельницька не втрачала зв'язків зі своєю рідною Галичиною.

Часто наїздить Соломія до рідного села Біла, бере участь у Шевченківських академіях

у Львові, у ювілей з нагоди 100-річчя М. Шашкевича, гастролює із сольними концертами у Львові, Тернополі, Чернівцях, Станіславі та в повітових містах Галичини. Своїми концертами пробуджує і підтримує національний дух населення. Співає пісні, ромansi М. Лисенка, Д. Січинського, М. Вербицького, В. Матюна та інших композиторів на слова українських

поетів. Бере до репертуару пісні високого громадянського звучання, героїчні балади, драматично-ліричні пісні.

Навіть у побутових піснях співачка знаходить глибокий підтекст, вміє висловлювати його мистецькими засобами.

Видатна артистка давала благодійні концерти, жертвувала на громадські товариства, на українські часописи. Вона мала наміри після одеських гастролей співати в Києві, познайомитися з українською громадськістю та з Миколою Лисенком, але київський губернатор не пустив до столиці "галицьку русинку" нібито з тієї причини, що київська опера саме була на реставрації.

М. Лисенко писав до Соломії: "Чому поляки та інші народи щасливіші від нас, українців? Коли Україна буде мати щастя бачити й чути художню перлину русько-української нації?"

Кожний свій камерний концерт із серії "Пісні різних націй" велика співачка завершувала українськими піснями. І хоч народи Європи й Америки не знали української, вони серцем відчували їхній глибокий зміст і музичальність.

На схилі літ Соломія Крушельницька зізнавалася: "Я мала найвище щастя, коли співала світові українські пісні. А коли сестра вислала мені із Заліщик народний стрій, то я разом із піснями могла показати світові ще й наш український вишиваний стрій! Своїми тріумфами на світових сценах я зобов'язана рідному українському пісенному народові".